

AKTUALNO VPRAŠANJE

V začetku julija letos je bil pri Trgovinski zbornici v Kranju ustanovljen klub gospodarstvenikov. Namen kluba je strokovna in splošna vzgoja ljudi v gospodarstvu in njihovo medsebojno zблиževanje. Klub organizira tudi razna predavanja, debatne večere, razgovore, obiske gospodarstvenikov, nudi svojim članom strokovno literaturo in posreduje izmenjavo mnenj med gospodarskimi in političnimi organi. Nič manj važna pa ni iniciativa kluba za uvajanje sodobnih metod dela v gospodarskih organizacijah. Prav gotovo je klub gospodarstvenikov organ, ki bo ozir. je gorenjskim gospodarstvenikom postal nepogrešljiv.

Ker je bilo za predavanja in debatne večere, ki jih je do sedaj klub organiziral, veliko zanimanje, smo povprašali na upravnem odboru kluba za bodoči program.

Predvidoma bo ta mesec razen razgovorov zastopnikov podjetij posebnih strok o poteku analitične ocene še predavanje dr. Marjana Dularja o problemih strokovnega usposabljanja v gospodarstvu (15. oktobra), dne 17. oktobra bo celodnevna informacija političnega aktiva o delu Zavoda za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu, popoldne pa bo predaval Stane Kavčič o položaju direktorjev v delavskem upravljanju. Dne 25. oktobra je predvideno predavanje prof. Ivana Brtoncelja — vedenje ljudi, medtem pa ing. Vehovarja o proble-

mih zunanje trgovine. 30. oktobra bo prof. Ivan Brtoncelj govoril o vodenju sestankov. To je le okvirni program kluba, medtem pa bo še več strokovnih razgovorov itd.

Da bi bila predavanja čim kvalitetnejša je upravni odbor kluba povabil k sodelovanju naše najvidnejše gospodarske in politične delavce, med njimi Moma Markoviča, dr. Jožeta Potrča, ing. Stjepana Hanna, dr. Marjana Breclja, dr. Marjana Dermastjo, Zorana Poliča, Milojka Todoroviča, ing. Pavle Zavarca, ing. Perneta, Milana Apiha in druge, ki sodelovanja niso odklonili. Lj

AKTUALNO VPRAŠANJE

IZVRŠNI SVET LRS O REORGANIZACIJI PG V KRANJU

Na seji Izvršnega sveta LRS, ki je bila v soboto 5. 10. pod predsedstvom tov. Borisa Krajgerja, so razpravljali o Prešernovem gledališču v Kranju, o analitični oceni podatkov o delitvi dohodka v gospodarskih organizacijah v prvem polletju in o drugih vprašanjih.

Kot prva točka dnevnega reda je bila resolucija Sveta za kulturo in prosveto LRS, s katero se je le-ta izrekel proti sklepu OLO v Kranju o reorganizaciji tamkajšnjega poklicnega gledališča.

Izvršni svet je sicer izrazil prepričanje, da je okoli omenjenega sklepa OLO Kranj bil napravljen nepotreben in pretiran hrup, da pa so nekateri pojavi, ki so prišli pri tem na dan vendarle zaskrbljujoči. Ugotoviti je namreč treba, da je OLO v Kranju postopal v duhu republiškega zakona o poklicnih gledališčih, ki je bil pred kratkim sprejet in v katerem je bil eden od osnovnih namenov ta, da se doseže v danih pogojih in z razpoložljivimi sredstvi najvišjo možno kvaliteto v poklicnih gledališčih, kjer pa to ni mogoče, da se ista sredstva osredotoči na tiste gledališke osnove ljudsko-prosvetne dejavnosti, ki imajo za to največ pogojev.

Ze večkrat je bilo poudarjeno, da niti letos niti v prihodnjem letu ni moč pričakovati več sredstev za vzdrževanje poklicnih gledališč in OLO Kranj je pravilno ocenil, da je obstoj gleda-

lišča utemeljen le, če so dani osnovni materialni pogoji, pod katerimi lahko tako gledališče uspeva in da — kar pade v zakonu o poklicnih gledališčih najbolj v oči — tudi vse ostale pogoje za višjo kvaliteto. Povečanje dotacij poklicnemu gledališču v Kranju pa bi šlo v prvi vrsti na račun šolstva, zdravstva in ostalih proračunskih izdatkov. OLO Kranj bi lahko odločil tudi drugače, toda to je njegova stvar, njegova kompetenca — in vsako vmešavanje s kakršnimi koli administrativnimi ukrepi v njegovo odločanje, ki zadeva na gospodarskih in drugih področjih na mnogo težja in odgovornejša vprašanja, ki so bistvenega pomena za vse življenje in delo ljudi na tem področju, bi pomenilo vračanje na stara birokratska, centralistična stališča.

Zaskrbljenost za razvoj gledališkega življenja v Kranju in sploh na Gorenjskem je odveč!

Omenjena resolucija, ki so jo izglasovali nekateri člani republiškega Sveta za kulturo in prosveto, kakor tudi utemeljitve in odstop inspektorke grupe, kažejo, da Svet ni razumel duha omenjenega zakona, katerega osnutek je sam pripravil. Kolikor je razumljivo stališče poklicnih gledaliških delavcev kranj. gledališča, ki se potegujejo za vsako ceno za »svoje« gledališče, je nerazumljivo stališče nekaterih članov republiškega sveta za kulturo in prosveto, kar kaže, da so zamenjali svoj interes za širši kulturni razvoj — usmerjanje in pomoč našim komunalnim ustanovam v vključevanju svoje dejavnosti na kulturno-prosvetnem področju v enotno, nacionalno kulturno-prosvetno dejavnost — z zelo ozkim sektorjem celotnega dela kulture in prosvete, kar je škodljivo tudi za razvoj gledališke umetnosti same.

Predlog Sveta za kulturo in prosveto v odločanju okraja o vprašanju obstoja enega gledališča, je neprimeren in nesodoben, ker kaže nerazumevanje lo našega komunalnega sistema. Obstoj gledališča v nekem kraju je njegova stvar tako v smislu celotnega našega komunalnega razvoja kot po svoji osnovni vsebini. Okraj, in še posebej kranjski okraj, so pokazali dovolj zrelosti pri reševanju težjih problemov v vprašanjih, ki so prav tako prepuščena okrajnim in občinskim organom oblasti, pa tudi v tem primeru je Kranj v svojih utemeljitvah dokazal, da ima pred očmi širše področje celotnega kulturno-prosvetnega dela.

S stališča splošnega razvijanja kulturne ravni v Sloveniji je boljše, da se v mejah naših današnjih ekonomskih možnosti okrepi le tista gledališča, ki imajo najboljše pogoje za nadaljnji razvoj in dosego zaželenih umetniških in drugih kvalitete.

I. AUSEC

GLASLO GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. — ŠT. 79 — CENA DIN 10.—

Kranj, 11. oktobra 1957

OB OSNUTKU NOVEGA ZAKONA O DELITVI DOHODKA

MNOGO PREMALO RAZPRAV

Se nekaj dni nas loči od 15. oktobra, dneva, do katerega bo v javni razpravi novi osnutek zakona o delitvi dohodka.

Ze takoj v začetku smo v našem listu poudarjali, da na Gorenjskem ni čuti živahnejših razprav, zlasti ne v kolektivih in tudi organih delavskega samoupravljanja. Takrat smo sicer menili, da je morebiti ta nezainteresiranost zgolj začetna pomanjkljivost, ki pa jo bo moč odstraniti.

Toda sedaj, ko dosega debata o omenjenem zakonskem osnutku vrhunec skoraj povsod v državi, smo želeli tudi mi zvedeti nekaj več o tem. Naredili smo na hitro, sicer skromno anketo, ki nam je marsikaj odkrila in pokazala. Zgolj z enim vprašanjem smo se obrnili na predsednike delavskih svetov, upravnih odborov in sindikalnih podružnic nekaterih podjetij na Gorenjskem ter zvedeli naslednje.

Anton Seljak, »Iskra«, Kranj: »V našem podjetju se pravzaprav nihče ni spomnil, da bi govorili na kakem širšem sestanku kolektiva o tem zakonu. Upravni odbor našega podjetja bo sicer na eni prihodnjih sej razpravljal o njem. Bo pa to bolj ali manj že ozvenenje po toči...«

Jurij Legat, »Pletenina«, Radovljica: »Enkrat smo že razpravljali o novem predlogu zakona. Direktor in računovodja sta nam podrobno razložila njegove značilnosti.«

Markič, »Predilnica«, Trzin: »Naš delavski svet je že razpravljal o tem. Na tem sestanku so bili navzoči tudi zastopniki sindikata in mladinske organizacije, povabili pa smo tudi mojstre. Prav ti pa so pokazali zelo malo zanimanja. Kaj naj bi dejal o razpravi? Ta je bila pičila, saj delavci niso kdo ve kako poznali novega osnutka.«

Mausar, »Tiskarina«, Kranj: »V našem podjetju

o novem zakonu sploh še nismo razpravljali. Imamo pa namen...«

Nekaj kratkih izjav nam dovolj zgovorno pove, da se delovni kolektivi niso temeljiteje udeleževali razprav o novem osnutku zakona o delitvi dohodka, ki brez dvoma pomeni velik korak naprej k bolj urejenemu gospodarstvu.

Ponovno moramo poudariti, da so bile razprave tam, kjer so sploh bile, bolj odsev nekega izražavanja finančnega učinka, ki ga bo povzročil novi zakon za posamezna podjetja, veliko manj ali sploh nič pa ni bilo slišati o njegovi ekonomsko-politični vlogi. Taka nezainteresiranost, ki ima sicer svoje objektivne, brez dvoma pa več subjektivnih razlogov, prav gotovo ne more biti pohvalna za kranjski okraj, ki je med industrijsko najmočnejšimi v državi, z vrsto gospodarskih problemov, ki jih bo v precejšnji meri uspel odpraviti prav novi zakonski osnutek.

V klubu gospodarstvenikov Gorenjske je bilo ob medavni razpravi o novem predlogu zakona o delitvi dohodka slišati tudi zelo zanimivo mnenje predsednika ObLO v Kranju **Vinka Hafnerja** in sicer o vlogi in pomenu prometnega davka, kot gospodarskega instrumenta. Tov. Hafner je namreč menil, da je način predpisovanja prometnega davka še vse premalo proučen. To vsekakor ni dobro in ne vpliva ugodno na celotni gospodarski razvoj občine, saj je prometni davek eden izmed instrumentov, ki zajema precejšen del presežnega dela. Vinko Hafner tudi meni, da bi bilo treba pomen in namen prometnega davka še podrobneje proučiti in to še predno bi Zvezna ljudska skupščina razpravljala in tudi sprejela novi zakon o delitvi dohodka.

To mnenje oziroma predlog, v zvezi z debatami o novem načinu delitve dohodka, bi vsekakor kazalo upoštevati.

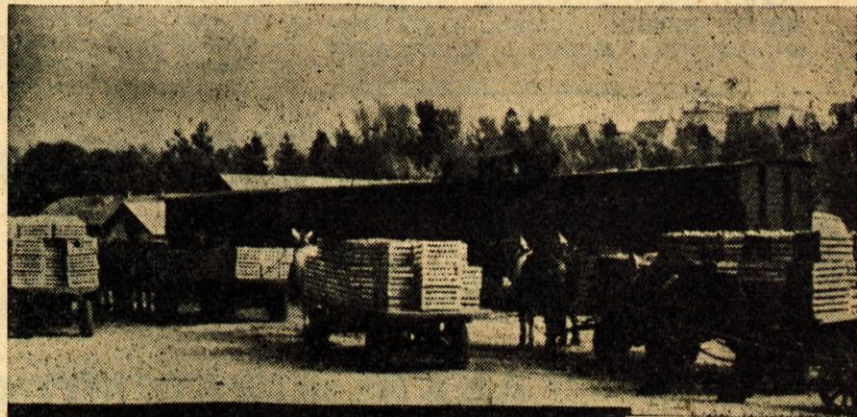
Ni nepomembno ali so gospodarske organizacije in neposredni proizvajalci Gorenjske povedali svoje mnenje o novem načinu delitve dohodka in navsezadnje tudi ni vseeno, kakšno je to mnenje, ali vsebuje konstruktivne predloge ali ne. (Vilustracijo samo naslednji podatek: v Sloveniji bo na podlagi nove delitve dohodka v skladih podjetij 13 in pol milijard din ali 244,6% več kot doslej, ko so znašali vsi skladi le 5 in pol milijarde din.)

Toda pričakovanja se ne niso uresničila. Zelo malo je bilo slišati mnenj neposrednih proizvajalcev, organov delavskega samoupravljanja itd.

Naposled še ugotovitev: pomanjkljiva razprava in ponekod nepoznavanje bistva, kaj šele podrobnosti novega zakonskega osnutka s strani proizvajalcev, zlasti tistih, ki sedaj kandidirajo v nove občinske zbornice proizvajalcev, ima lahko tudi daljnosežnejše neugodne posledice. Novi predlog zakona določa namreč tudi veliko bolj tesne odnose med komunno in podjetji. Prav zato v bodoče ne bo moglo biti raznoterih gledanj na gospodarstvo občine v celoti.

Tega činitelja se bržkone ne zavedamo dovolj. Trenutno ni moč kdovekaj popraviti. Slabo razgibane razprave o novem načinu delitve dohodka pa naj bi bile poduk za prihodnje.

V sliki
in
besedi

Na železniški postaji v Kranju je zadnje dni zelo živahno. Seveda tudi na ostalih postajah ni nič manj. Jesen je pač in jesenski poljedelski pridelki morajo čimprej priti do potrošnikov. — Slika na levo prikazuje nenačuden krompirjev gomolj. Zrastle je na njivi Avgusta Zadnikarja s Primskovega 19

naš razgovor

JABOLKA ZA OZIMNICO SO PREDRAGA

Začel se je prvi mraz, s planin že sili sneg, slana beli ravna polja, kmetje kopljejo zadnji krompir in žanjejo ajdo. V teh dneh vsaka gospodinja misli na ozimnico, na svojo živilsko zalogo.

Direktor trg. podjetja »Zelenjava« tov. Franc Križaj je povedal: »V naših trgovinah v Kranju in tudi v Trzinu (bomo lahko nudili potrošnikom dovolj ne količine zelja, krompirja in drugih živil za dnevno preskrbo in ozimnico. Edino za jabolka je težje. Sedaj jih pričakujemo prvi vagon iz Stajerske. — Vendar so zelo draga. Pri proizvajalcu jih plačamo po 50 do 60 din, tako da bo prodajna cena prišla na kakih 70 din za kg.

Zaloge z drugimi artikli za ozimnico so zadostne.«

Jeraj Jože v trgovinski zbornici pa je v našem razgovoru izrazil mnenje, da je velika težava za pravilno preskrbo ozimnice, ker primanjkuje potrebnih skladišč. Ta so še bolj potrebna, zato ker mnogi potrošniki ozir. družine nimajo primernih stanovanj oziroma shramb, kamor bi spravili ozimnice in se morajo tudi v zimskem času dnevno oskrbovati na trgu.

Zaradi pomanjkanja sadja pa so se, kot je povedal tov. Jeraj, nekatera podjetja obrnila na Dalmacijo. Od tam mislijo nabaviti več južnega sadja in tudi pomaranč, ki naj bi nadomestile domača jabolka.

Za preskrbo s kurjavo ni težav. Tako so nam v razgovoru povedali v podjetju »Kurivo«. Premoga po ceni od 1920 din za tona (velenjski, ki je najbolj iskan) navzgor in tudi drva vsake vrste po ceni od 2 do 3 tisoč dinarjev je dovolj. Tudi za zagajanje drva in prevoz kurjave na dom ni nobenih težav in potrošniki so najkasneje v nekaj dnevih postreženi.

In še **Pirh Dragico** na Zavodu za napredek gospodinjstva smo vprašali, »Zene najboljše občutijo pomanjkljivo preskrbo. — Zlasti jabolka, ki jih že sedaj primanjkuje in so zelo draga. Zato letos mnoge žene vlagajo sadje in zelenjavo, da bi dopolnile svojo ozimnico, ker bo do jabolka pozimi še dražja.

TE DNI PO SVETU

△ Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, Svetozar Vukmanović-Tempo, ki se mudi na čelu jugoslovanske vladne delegacije po deželah Daljnega Vzhoda, je v sredo zapustil Ceylon na poti v Pakistan. V Pakistanu se bo naša vladna delegacija mudila 4 dni. Pred odhodom iz Kolomba so imeli visoki jugoslovanski državniški razgovore s predstavnikoma ministrstva za trgovino in planske komisije.

△ V četrtek se je začela v političnem odboru Generalne skupščine Organizacije združenih narodov razprava o razorožitvi, ki velja za eno najbolj pomembnih vprašanj tega zasedanja. Na dnevnem redu bo mimo drugega tudi sovjetski osnutek deklaracije o miroljubni koeksistenci. Razprava o razorožitvi se bo odvijala na podlagi štirih dokumentov: poročila razorožitvene komisije, ki vsebuje gradivo z londonskih razgovorov ožjega odbora, indijske zahteve po razširitvi komisije in ožjega razorožitvenega odbora, belgijskega predloga, naj bi svet opozoril na nevarnost oboroževalnega tekmovanja ter sovjetskega predloga o opustitvi poskusov z atomskim orožjem. Za sedaj so predložili šest osnutkov resolucij, ki se nanašajo na ta mednarodni problem. Vsem tem resolucijam, razen indijske, je skupno to, da postavljajo na prvo mesto atomsko razorožitev.

Čeprav je večina govornikov v Generalni skupščini zahtevala, naj bi z dogovorom o opustitvi poskusov z atomskim orožjem ustvarili ugodne pogoje za splošni sporazum o razorožitvi, ni upanja, da se bo to zgodilo. Če bi se zgodilo, bi se po mnenju zahodnih politikov Sovjetska zveza znašla pred dilemo, da se izreče proti zahodni resoluciji in s tem bi bili ogroženi razgovori petih držav v okviru ožjega odbora. — V krogih Organizacije združenih narodov opozarjajo tudi na možnost, da bi se dosežanim pogledom na razorožitev priključil še eden. Sovjetski voditelji so namreč sprlo uspešno izstrelitve umetnega satelita že predlagali, naj bi prišli le-ti in prav tako medkontinentalni raketni izstrelki pod mednarodno kontrolo.

△ Pred dnevi je predsednik ZDA Eisenhower na tiskovni konferenci čestital Sovjetski zvezi za uspešno opravljen poskus s prvim umetnim zemeljskim satelitom. Izjavil je, da nameravajo ZDA decembra poslati v vsemirje svoj lažji umetni satelit. Eisenhower je rekel, da se je vsak znanstvenik najpohvalneje izrazil o sovjetskem dosežku. Podprl je predlog zunanjega ministra Dullesa, naj bi pričeli ukrepe za mednarodno nadzorstvo v vsemirju poslanih objektov, kar je treba storiti ločeno od razorožitvenih predlogov zahodnih sil, ki so jih avgusta predložile londonski konferenci.

△ Pariz, 10. oktobra. — Vodja socialdemokratske unije odpora Rene Plevin je včeraj odstopil od svojega namena sestaviti novo francosko vlado. Nepričakovano je obiskal predsednika republike Cotyja in mu vrnil mandat.

△ Budimpešta, 10. oktobra. — Včeraj zvečer je Vrhovno sodišče v Budimpešti obsodilo skupino štirih književnikov, ki so bili po oktobrskih dogodkih aretirani zaradi sodelovanja v neredah. — Zoltan Molnar je bil obsojen na 3 leta, Domokos Varga na 2 leti, Aron Tobias in Gyula Fekete pa pogojno na eno leto.

△ München, 10. oktobra. — Bavarska socialdemokratska deželna vlada je v torek odstopila, ker ji je stranka beguncev odrekla nadaljnjo podporo. — Novo vlado bodo skušali sestaviti krščanski demokrati. Stranka beguncev je odpovedala svojo podporo socialistom, ker je prišlo do nesporazumov z bavarsko stranko, ki je bila prav tako v koaliciji.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN
TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI
TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNIK /
UREJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI
UREDNIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON
UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 - TELEFON
UPRAVE ŠT. 475 / TEKOČI RAČUN
PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU
61-KB-1-2-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH
IN PETKIH / LETNA NAROČNINA
600 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

SATELIT IN DANAŠNJI SVET

Novica je bila nepričakovana in senzacionalna.

V vsemirje je poletel prvi umetni satelit. Izstrelili so ga sovjetski znanstveniki.

Zdaj že vemo zanj, da je težak 83 kg, da ima 58 cm premera, da je letel na višini 900 km od zemeljske površine z bajno hitrostjo 28.000 km na uro. Vemo tudi, kaj je približno dal sovjetski in tudi vsej svetovni znanosti v proučevanju visokih atmosferskih plasti in kot prvi poskus poleta v vesolja. Neznano pa je za zdaj še ostalo, kako se bo polet prvega vsemirskega satelita, ki ga je izdelala človeška roka, zrcalil v mednarodnih odnosih današnjega sveta.

Toda tudi tu je že nekaj stvari zanesljivih. Predvsem ta, da gre za sluzga za ta veličastni korak človeškega uma sovjetskim znanstvenikom. Prav to pa je sprožilo po svetu zelo mešana čustva. »New York Herald Tribune« je ob tem zapisal: »To je zmaga človeka nad prostorom in take vrste uspeh za vse človeštvo, da je ameriške znanstvenike vrglo na kolena, ko so čestitali sovjetskim kolegom, prevzeti z navdušenjem in zmedenostjo.« V tem priznanju, ki je nedvomno iskreno, pa se zrcali tudi vsa današnja dilema človeštva, škodljiva blokavska razdvojenost in čedalje bolj neutemeljeni strah pred napredkom in »prednostjo« druge strani. V teh dneh ne manjka številnih izjav vidnih ameriških politikov, ki terjajo preiskavo zaradi »počasnosti« ameriške znanosti in ki priporočajo razne ukrepe proti tistim, ki so »zakrivilili«, da je prednost na tem področju prešla na Sovjetsko zvezo.

Razočaranje, ki ga je čutili poleg splošnega priznanja, je delno tudi razumljivo, čeprav v novih pogojih ni več povsem opravičljivo. Amerikanci so bili

prvi, ki so uradno napovedali umetni satelit že pred nekaj manj ko 10 leti. Podobne napovedi so se vrstile pozneje iz ust priznanih strokovnjakov kakor tudi preko strani vsakovrstne literature. Pred dvema letoma je o satelitu spregovoril sam predsednik ZDA Eisenhower, ko je izjavil, da bo ameriški satelit »Vanguard« kmalu poletel v vsemirje. Vrsta istovetnih izjav politikov in učenjakov ni dopuščala dvoma, da so ZDA daleč napredovale na tem področju in da odločno prednjačijo pred vsemi ostalimi.

Glasovi iz ZSSR, ki so prav tako govorili o uspešnih pripravah v izdelavi umetnega satelita, niso naleteli na širši odmev. Celo v zato poklicanih krogih na Zahodu so prezirljivo zamahnili z roko: to je zgolj propaganda!

Uradno sporočilo sovjete, agencije TASS pred dvema mesecema o uspešnem poletu sovjetske medcelinske rakete je vneslo prvo zmedo med zahodne stranke in politike. Toda še so bili taki, ki so dvomili v resničnost sporočila; lahkoverno so še nadalje prisojali absolutno prvenstvo ZDA, čeprav sta se dva ameriška poskusa z vodenimi izstrelki na daljavo izjalovila.

Sedanja novica o poletu umetnega satelita iz ZSSR je prav zato udarila kot strela z vedrega neba. Ob različnih signalih, ki sta jih oddajali dve radijski postaji iz letedečega satelita, so splahnili vsi dvomi, potrdile so se vesti o sposobnosti sovjetske znanosti, zginile so domneve o izključni prednosti Zahoda.

Toda prav tako kot so bile zgrešene utvare o prednosti zgolj ene strani, tako bi bilo zdaj povsem napačno ustvarjati nov mit o premoči drugega tabora. Sovjetski znanosti gre nedvomno zasluga za polet prvega umetnega satelita, toda ne more

biti dvoma, da bo tudi Amerika, če ne danes pa jutri, sposobna izvesti podoben uspeh. Tisto, kar je treba ob tem podčrtati, torej ni prednost katerekoli od obeh največjih velesil, marveč splošno izenačenost v njunem znanstvenem in tehničnem napredku. Umetni satelit je po udaril, da je človeštvo doseglo tolikšno stopnjo v svojem razvoju, da je postalo povsem nesmiselno vsako nadaljnje tekmovanje v oboroževanju, vsako iskanje kakršnekoli taktične ali strateške prednosti, vsako zanašanje na morebitno slabost nasprotnika. Očitno je, da raketna, ki lahko ponese umetni satelit v vesolje, lahko poleti tudi z vodikovo bombo v sleherni kotiček našega planeta. Pred medcelinskim raketami pa ni obrambe, je poudaril prvi sekretar CK KP SZ Hruščev. Vojska je tako postala še bolj nesmiselna in samomorilska.

Ali ni torej prav zdaj prikladen čas, da velesile resno proučijo vso svojo politiko, predvsem glede oboroževanja? Prvi taki glasovi in ustrezni predlogi so se že pojavili v OZN.

Polet prvega umetnega satelita pomeni prvi korak človeka v brezdane vesolje, morda pa pomeni tudi nov korak na poti k splošnemu razumevanju, zblizanju in sodelovanju vsega našega sveta. Če so 4. oktober, dan izstrelitve prvega satelita, razglasili kot »praznik vsega človeštva«, ali ni to morda ne samo zaradi velikanskega preobrata v človeški znanosti, marveč tudi v njegovih vsestranskih odnosih?

Če bi bilo temu res tako, kot upamo, potem bi dobile še globlji pomen besede nekega francoskega časnika, ki je ob tej priložnosti zapisal, da »so se odpla vrata, ki se nikdar več ne bodo zaprla!«

MARTIN TOMAZIČ

naša kronika

PREDVOLILNI ZBORI V KAMNIKU

V Kamniku so bili pretekli teden končani sestanki volivcev za zbor proizvajalcev. V vseh podjetjih so zbori potekali ob živahnem zanimanju članov delovnih kolektivov. Kmetijski proizvajalci, h katerim so vključene kamniška zadruga, kmetijsko gospodarstvo Mekinje, sadna drevnina Kamnik in Arboretum Volčji potok, so postavili kar tri kandidate. To so Avgust Ogrinec iz Podgorja, Franc Horvat, drevničar iz Kamnika in Peter Golob iz Godiča. Predvolilni zbori v vseh 18 volilnih enotah se bodo začeli že ta teden, največ pa jih bo to nedeljo. Po podjetjih bodo posebna zborovanja.

ZB PRED NOVIMI NALOGAMI

Na zadnji seji občinskega odbora ZB na Bledu pretekli petek so razpravljali o delu krajevnih odborov, o zbiranju zgodovinskega gradiva za blejski zbornik in o spomeniški dejavnosti.

Nekateri odbori se še vedno ukvarjajo z organizacijskimi težavami, medtem ko so drugod že napravili korak naprej. Letos poleti so razvili društvene prapore: ObZB, krajevni odbor Zasip-Podhom in Gorje. Na državni praznik 29. novembra ga bo razvila tudi krajevna organizacija ZB Bled; Bohinjski Bela in Zasip pa ga še nimata.

V spomin na požig Radovne, bo ObLO preskrbel ureditve spominskih plošč na mestu, kjer je bil izvršen zločin. Podobno ploščo bodo postavili tudi na Jelovici pod Oblakovo planino, kjer je padlo 5 partizanov.

-jb

NEŽIVAHNI PLENUM

V torek je bil v Žireh plenum Občinskega odbora Socialistične zveze, na katerem naj bi razpravljali o rezultatih zborov volivcev v občini in sprejeti program, ki naj bi bil delovno napolnilo bodočemu, novo izvoljenemu Občinskemu ljudskemu odboru. Razprave, ki naj bi se razvila v tej smeri, pa ni bilo.

VEČ SODELOVANJA Z VAŠKIMI ODORI

Cerklje, 10. oktobra. — Včeraj zvečer je bil v Cerkljah razširjeni plenum Občinskega odbora SZDL Cerklje. Poročilo o delu občinskega ljudskega odbora je podal tajnik ObLO Cerklje tov. Tone Perne, o delu Socialistične zveze pa sekretar Občinskega komiteja ZK Cerklje Janez Por. Razprava o obeh poročilih je bila dokaj živahna. Ugotovili so, da dosedanje delo sicer ni bilo najboljšo, da so nekateri člani Socialistične zveze oziroma odborniki občinskega odbora vse pre malo zagovarjali splošne koristi občine in da je bilo zato preveč individualnih stremljenj. Sklenili so, da bodo nov odbor pomladil z novimi mladimi ljudmi in delavci, ki bodo zastopali koristi celotne občine. V sedanjem sestavu občinskega ljudskega odbora je okoli 95% kmetov, čeprav je splošni sestav občine — nekaj manj kot polovica delavcev. V bodoče bodo več skrbi posvečali tudi delu vaških odborov in tesnejši zvezi med delom vaških in občinskega odbora.

Lj.

USTANOVLILI BODO OBČINSKI SVET SVOBOD IN KPD

Zastopniki KPD in »Svobod« so se skupaj s člani ObLO, SZDL Bled pred nekaj dnevi posvetovali o problemih kulturno-prosvetne dejavnosti v občini. Analizirali so delo društev v pretekli sezoni in se domenili za nov program dela. Zaradi večje povezanosti in enotnosti dela so sklenili ustanoviti občinski svet Svobod in KPD.

Tak svet je nekdanj na Bledu že obstojal, ker pa ni znal poiskati ustreznih oblik dela z okoliškimi društvi, se ni mogel uveljaviti.

-jb

kratko, vendar zanimivo

V KAMNIKU BODO GRADILI DOM SZDL

Nedograjena stavba kulturnega doma poleg gimnazije v Kamniku čaka že 9 let, da bi jo dozdali. Občina je zdaj nalogo zaupala SZDL v Kamniku. Ustanovljen je bil gradbeni odbor, ki bo takoj začel zbirati sredstva za nadaljevanje gradnje. V novem domu SZDL bodo našle prostor tudi mladinsko organizacije, ki zdaj pogrešajo primeren prostor za svoje delo.

Z.

GASILCI V POLJANAH GRADILJO NOV DOM

Gasilci iz Poljan nad Škofjo Loko so imeli svoj čas gasilski dom, ki pa je bil med vojno porušen. Ker niso imeli finančnih sredstev, so misel, da bi dom po vojni obnovili, neprestano odlagali. Letos pa se je društvo trdno odločilo postaviti nov dom. Pred dnevi so z grad-

njo že začeli. Računajo, da bodo dom letos že pod streho. Zgradili ga bodo predvsem s prostovoljnimi delom. Finančno sta jim priskočila na pomoč tudi ObLO Gorenja vas s 150 tisoč dinarji in Okrajna gasilska zveza z 200 tisoč dinarji.

OTROŠKO IGRISČE V KAMNIKU

Ob zaključku Tedna otroka, je v Kamniku društvo prijateljev mladine izročilo svojemu namenu lepo urejeno otroško igrišče v Spodnjih Mekinjah. Malčki bodo lahko izkoristili lepe jesenske dni za prijetno razvedrilo, za katero bodo gotovo hvaležni.

Z.

AZIJSKA GRIPA V KROPI

V zadnjih dneh je v tovarni vijakov »Plamen« v Kropi zbolelo za gripo nad 100 delavcev in delavk. Epidemija se vse bolj širi in so v podjetju močno zaskrbljeni, ker skorajda ne

bodo mogli izpolniti proizvodnega plana za mesec oktober.

Proizvodni plan je v prvih 3 tromesečjih dosegli s 96,4%. Izdelali so 2602 ton izdelkov ali 8 odstotkov več kot lani v istem času.

C. R.

KMETIJSKA RAZSTAVA V KAMNIKU

V nedeljo dopoldne ob 9 bo v Kamniku na sejmišču živinorejska razstava, ki ima namen prikazati stanje živinoreje v alpskem pincgavskem predelu kamniškega okoliša, predvsem pa uspehe dosedanjega dela v selekciji in umetnem osemenjevanju. Sodelovale bodo z okrog 120 glavami živine, ki so bile vse pod molzno kontrolo, kmetijske zadruge iz kamniške občine in Arboretum iz Volčjega potoka.

Z.

SMRT VZGLEDNEGA UČITELJA

Prejšnjo soboto so v Ljubljani pokopali vzglednega in požrtvovalnega prosvetnega delavca, upravitelja osnovne šole v Ribnem, Rudolfa Jedretiča. Vsa povoljna leta je živel in učiteljeval v Ribnem pri Bledu, kjer je pretekli teden po mučni bolezni tudi umrl.

Učitelja Jedretiča poznajo prosvetni delavci Gorenjske kot dobrega tovariša in človeka, ki je bil zelo priljubljen. S svojim nesebičnim in vztrajnim delom za dobrobit domače vasi in vzgojo mladine, si je pridobil tudi spoštovanje in zaupanje vaščanov. Tovariš Jedretič je vse svoje sile posvetil delu za skupnost in ljudski blagor, zlasti pa za gospodarski in kulturni napredek domače vasi. Sodeloval je pri gradnji šole in združnega doma v Ribnem ter neumorno delal pri kulturno-prosvetnem društvu.

Bil je dober komunist, svetovalec in učitelj mladini in starejšim, vztrajen in dosleden borec za boljše življenje. Prosvetni delavci blejske občine so mu izkazali zaupanje tudi s tem, ker so ga izvolili za predsednika svojega društva. Vodil je tudi Svet za šolstvo, prosveto in kulturo pri občinskem ljudskem odboru in bil odbornik ljudskega odbora.

-jb

KAJ SODIMO O...

ČLANKU: »GRADIMO CENEJE!«

V 75. številki našega lista z dne 27. septembra 1957, smo na tretji strani objavili sestavek ing. arh. Maksa Strenarja o problematiki stanovanjske izgradnje v Kranju. Arhitekt Strenar je v svojem članku opozoril na nekatere nepravilnosti in morda tudi nepremišljenosti v zvezi z zazidalnim načrtom pri Vodovodnem stolpu v Kranju.

Omenjeni članek smo objavili v prvi vrsti z namenom, da bi odprli široko razpravo o stanovanjski in komunalni gradnji v Kranju. Toda na sestavek arh. Strenarja doslej še nismo dobili nobenega odgovora, niti nasprotno mnenja.

Ker sodimo, da je omenjeni problem izrednega pomena pri splošnem varčevanju s sredstvi pri posameznih gradnjah, smo mnenja, da bi bilo vendarle po-

trebno o tem sprožiti javno razpravo.

Zato smo povprašali nekateré zastopnike javnega in političnega življenja v Kranju, kaj menijo o tem članku in dobili od njih naslednje odgovore:

Martin Košir, predsednik obč. odbora SZDL v Kranju: »Članek 'Gradimo ceneje' sem prebral. Menim, da bi bilo o njem vsekakor potrebno razpravljati. Zato bi bilo prav, če bi se še kdo izmed strokovnjakov oglašil, ovrgele stališče Strenarja ali pa povedal, zakaj in na kakšen način je prišlo do sprejetja tega zazidalnega načrta!«

Ivan Potisek, tajnik ObLO Kranj: »Prepričan sem, da bi bila razprava o članku 'Gradimo ceneje' zelo koristna in bi jo bilo zlasti treba spodbujati v razumno smer.«

Tov. Hujs, direktor zavoda za stanovanjsko in komunalno gradnjo Kranj: »Za sedaj, dokler se razprava še ni razvila, ne želim dati svojega stališča, čeprav imam namen pozneje aktivno udeležiti se razprave.«

Menimo, da bi bilo brez dvoma umestno, če bi se v razpravi oglašil tudi bivši načelnik oddelka za gradbene in komunalne zadeve ObLO v Kranju, ing. Kregar ter povedal svoje stališče o tem, saj je bil v tistem času, ko so načrte sprejemali, vodja omenjenega oddelka pri občini.

Ob koncu smo še mnenja, da bi bilo treba razpravo usmeriti čimbolj objektivno in načelno in ne na podlagi ozkih, subjektivnih gledišč.

I. A.

Jeseniške žene kandidirajo, razmišljajo in predlagajo

V jeseniški občini kandidira v občinski odbor in zbor proizvajalcev 12 žena. Z ozirom na prejšnja leta je to kar lepo število. Seveda so to le kandidature in vprašanje je, koliko teh žena bo izvoljenih.

V teh dneh smo obiskali jeseniške žene — kandidatke in se pogovarjali z njimi o njihovih in splošnih problemih občine. Iz razgovorov lahko povzamemo, da so besede češ, da žene niso zmogljive odločati in sodelovati pri delu občinskega odbora in bodočega zbora proizvajalcev, neutemeljene. Žene so pripravljene delati in večkrat so njihovi predlogi koristni, namenjeni izboljšanju stvari, na katere se večkrat pozablja. Sicer pa, — prislusnimo njim samim, naj same govorijo...

Marija Balanč: SOCIALNO SKRBSTVO IN ZDRAVSTVO

Marija Balanč je uslužbenka sanitarne inspekcije na Jesenicah. Na zboru volivcev terena Podmežaklja je edina ženska med kan-

Marija Balanč

didatki. Ko smo jo povprašali, kot tudi vse druge kandidatke, s kakšnimi problemi se namerava ukvarjati, če bo izvoljena in kakšno delo jo najbolj zanima, nam je med drugim povedala tole:

»Predvsem me zanimajo stvari, ki se me tičejo kot mater in gospodinjstvo ter problemi s področja socialnega skrbstva, zdravstva in vzgoje mladine. Problemov s tega področja je še mnogo nerešenih.

Morda so prav ti problemi, ki jih nekateri imenujejo zgolj »ženske« probleme, čeprav so to splošni problemi na Jesenicah najbolj pereči. Priznati moramo, čeprav morda ne radi, da na Jesenicah še sedaj nimamo mlečne kuhinje, mlečne restavracije, šolske kuhinje itd. Vse preveč se razpravlja in premalo naredi. Ze res, da denarja ni, toda včasih denar, ki je na razpolago, ni najboljšje porabljen. S smotrnim gospodarjenjem bi se prav gotovo dalo marsikaj izboljšati. Jesenice kot eden največjih industrijskih krajev ne bi smele biti brez javnega kopališča in — tudi ne brez zavoda za napredek gospodinjstva. Če upoštevamo, koliko žena je na Jesenicah zaposlenih, koliko je samcev, ki so nepreskrbljeni, bi bil nekakšni gospodinjstvi servis neobhodno potreben.

Prepričana sem, da bi prav tu žene kot odbornice lahko marsikaj pripomogle, da bi se stanje izboljšalo.

Marija Zevnik: VEČ GOSPODINJSKIH TEČAJEV

Marijo Zevnikovo sem našla na Metalurški srednji šoli na Jesenicah. Je najmlajša kandidatka med ženskami, ki sem jih obiskala.

»Kot kandidatko so me izvolili zato, ker delam v raznih organizacijah. Pripravljena sem sicer delati,« je dejala Marija, »vendar nimam za to delo še nobene prakse.

Menim, da bo treba na Jesenicah rešiti problem nezaposlene ženske, nekvalificirane sile. Mladih deklet in žena, ki si iščejo zaposlitve, je na Jesenicah razmeroma precej. Dekleta tudi pogrešajo gospodinjstvo tečaje ali vsaj tečaje, kjer bi se lahko naučile kuhati. Morda bi prav s temi tečaji lahko rešili problem nezaposlenosti žensk.

Franja Tržanova: GOSPODINJSKI CENTER IN STANOVANJSKA SKUPNOSTI

Na terenu Sava kandidira med 8 kandidati tudi Franja Tržanova, uslužbenka jeseniške železarne.

»Vesela sem, da smo našle žene vsaj toliko razumevanja, da kandidiramo,« je med drugim dejala tov. Tržanova. »Še bolj zadovoljna pa bom, če bomo vsaj tri žene izvoljene. Prepričana sem, da so nekateri problemi, katere najlaže in najboljšje lahko rešijo prav žene, pa naj bo to vse od skrbi za otroke do gospodarstva.

Franja Tržanova je tajnica Zveze ženskih društev na Jesenicah. »Dolgo si že prizadevamo, da bi tudi na Jesenicah ustanovili gospodinjstvi center, vendar je naše prizadevanje naletelo na odneve šele s poredovanjem Glavnega odbora Zveze ženskih društev. Sedaj čakamo samo še

na sejo ObLO, kjer bodo sprejeli odlok o ustanovitvi centra.

Prepričana sem, da bo gospodinjstvi center lahko nudil pomoč mnogim ženam, oz. družinam in samcem in da bo prav center omogočil širšo afirmacijo žena. Seveda bodo morale vse žene delati za napredek centra, če bomo hoteli doseči popoln uspeh. Načrtov za delo imamo veliko — gospodinjstvi tečaj, tečaj za gospodinjstvske pomočnice, skrb za družbeno prehrano, vzgajati nameravamo tudi mlade ljudi, ki bi se kasneje zaposlili v kuhinjah menz in bolnišnic, dalje razne usluge, krpanje, otroška konfekcija in še in še. Med nalogami št. 1 je tudi ustanovitev šolske mlečne kuhinje, kasneje tudi šolske kuhinje. Seveda je pri vsem tem še nešteto preprek, ki jih bo treba smotrnno premostiti.

In stanovanjske skupnosti? Tudi to bo naša bodoča naloga. Ne bomo smele dopustiti, da bi se zgradila kakršna koli nova stanovanjska stavba, ne da bi bil predviden tudi prostor za otroke. Sploh nas čaka še veliko dela, da bodo stanovanjske skupnosti zaživele.

Prepričana sem, da bi žene s svojimi predlogi lahko mnogo koristile tudi pri izboljšanju preskrbe. Kar pogledimo jeseniške trgovine. Izbiro pravzaprav sploh ni, lokalov pa je premalo in so neustrezni. Večkrat v trgovinah tudi neupravičeno zvišujejo cene, kar gre vse na račun potrošnika.

Najvažnejše je, da sedaj lahko o vsem tem razpravljamo in da bomo s svojim zastopstvom v občinskem odboru in zboru proizvajalcev lahko svoje predloge tudi zagovarjali, kar nam do sedaj ni bilo mogoče.

Stanka Ambrož: ŽENSKAM USTREZNA DELOVNA MESTA

V zboru proizvajalcev jeseniške železarne kandidira tudi Stanka Ambrož.

»Prepričana sem, da ne bom izvoljena, da kandidiram pač zato, da bi opravičili zahtevo po zastopstvu žena v zboru proizvajalcev...

Menim, da so ponekod žene še vedno na neustreznih delovnih mestih, čeprav se je v zadnjem času precej izboljšalo.

Dora Likovič: PREHRANA IN PRESKRBA OTROK

Tudi Dora Likovič kandidira v zbor proizvajalcev.

»Z ženami smo se razgovarjale o preskrbljenosti otrok med časom ko so same zaposlene. Razvidno je bilo, da je precej otrok prepuščenih med tem časom ulici. Prav gotovo tega ne bomo smeli dopuščati, če bomo hoteli da bodo žene lahko intenzivno delale. Tudi prehrana je še vedno neurejena. V železarini bo treba izboljšati malice, kajti nekateri delavci niso preveč zadovoljni. Važno je, kakšni so obroki in ne koliko jih je.

Ivanka Kozar: SKRE ZA OTROKE PADLIH BORCEV

»Ze vseskozi delam v organizaciji ZB in zasledujem življenje otrok padlih borcev. Sedaj z izravnavo štipendij otrokom so nekatere matere, vdove, ki so bolehe in nezmožne za delo v zelo kritičnem položaju. Tem bo treba vsekakor pomagati. — Glede moje kandidature pa upam, da ne bom izvoljena.

beložka

Aparat, ki ne vrača denarja

Javno telefonsko govorilnico, ki so jo postavili na kranjski jev, preden se prepričajo, da je zaradi izgubljenega denarja.

je ena popolnoma brez potrebnih učil. Če bomo hoteli delati po šolski reformi, bomo morali še marsikaj izpopolniti. In šole? O vsem tem je bilo že preveč govora, da bi še ponavljali. Kljub tem besedam gradnja jeseniške šole še vedno spi. Neustrezni prostori tudi onemogočajo delo pionirske organizacije. Brž ko bo mogoče, pa bom žrtvovala vse svoje sile zato, da pionirska organizacija, starešinski sveti, na šoli spet zaživijo.

Zdravka Ramuž: GOSPODARSTVO IN STANOVANJSKA VPRAŠANJA

Tov. Ramuževa že več let dela v svetu za gospodarstvo pri ObLO. Pravi, da namerava svoje delo na področju gospodarstva tudi nadaljevati.

»Na Jesenicah nam manjka predvsem najpotrebnejših lokalov — mesarije, pekarnarne in mlekarnarne. V zadnjem času smo se najbolj zanimali za gradnjo stanovanjskih hiš, na lokale smo pa pozabili. Talko je previsoka cena mleka, nezadostna preskrbljenost s temi osnovnimi življenjskimi sredstvi na Jesenicah tudi posledica prav pomanjkanja teh trgovskih prostorov. Zaledje imamo dovolj bogato, vendar nam tudi to ne more pomagati, če nimamo strehe, kjer bi se ti pridelki prodajali.

V bodoče bomo morali predvsem skrbeti, da pozidamo samo središče mesta in sicer s takimi stavbami, ki ustrezajo jeseniški kotlini, s stavbami, ki bodo imele v pritličju lokale, nad katerimi bo več nadstropij stanovanj. Da bi gradili veliko hiš nam ne dopušča teren sam. Seveda so vsi ti načrti odvisni od denarja.

Albina Berce: PROSVETA IN ŠOLSTVO

»Če bom izvoljena, se bom v ObLO največ ukvarjala s problemom šolstva in prosvete. Na Jesenicah imamo sicer dve osemletki, vendar

Albina Berce

je ena popolnoma brez potrebnih učil. Če bomo hoteli delati po šolski reformi, bomo morali še marsikaj izpopolniti. In šole? O vsem tem je bilo že preveč govora, da bi še ponavljali. Kljub tem besedam gradnja jeseniške šole še vedno spi. Neustrezni prostori tudi onemogočajo delo pionirske organizacije. Brž ko bo mogoče, pa bom žrtvovala vse svoje sile zato, da pionirska organizacija, starešinski sveti, na šoli spet zaživijo.

Jeseniške žene torej razmišljajo o vseh važnih problemih občine. Razmišljajo tudi o takih stvareh, ki jih običajno pozabljamo, o stvareh ki se zde nekaterim izključno ženske, čeprav so to problemi družine, torej nas vseh.

Koliko jih bo izvoljenih bomo sicer šele videli, vsekakor pa je med kandidatkami nekaj takih, ki pri volitvah ne bi smele izpasti, takih ki so pripravljene delati. Zal pa je seveda tudi nekaj takih, ki jim ni jasno, kakšno je njihovo mesto v ljudskem odboru. Morda si nekatere celo želijo, da ne bi bile izvoljene; morda pa so le tako skromne... Vendar tu skromnost ni na mestu.

Vsekakor — jeseniškim ženam želimo mnogo uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Lj.

VOLIVCI IN NOVI ODBORNICI

Mimo komunalnih problemov, o katerih so volivci na svojih zborih največ govorili o sedanji predvolilni dejavnosti, so se marsikje lotili tudi vprašanju zdravstvene službe, socialnega varstva in podobno, ki ljudi zelo živo zanimajo neglede na to, če je včasih prizadetih le nekaj oseb ali manjši krog prebivalstva. Zato bodo tudi na teh področjih imeli novo izvoljeni odborniki, zlasti pa tisti, ki jim bodo te naloge zapupane kot predsednikom občinskih svetov, dokaj široko torišče dela in seveda, na kar bodo morali biti še posebej pripravljeni, vrsto problemov in težav.

V SVETIH ZA ZDRAVSTVO JE VEČ KOT 100 CLANOV

V petih občinah našega okraja so samostojni sveti za zdravstvo, medtem ko je pri ostalih občinah (6) ta dejavnost povezana s sveti za socialno varstvo. Skupno deluje v vseh teh svetih več kot 100 državljanov.

Ti sveti so brez dvoma napravili veliko delo v zadnjih letih. Zlasti je bilo veliko narejenega v prevent. zdravst. službi, kar je v precejšnji meri prav zasluga množičnih akcij in sodelovanja gospodarskih in drugih organizacij. Vendar bo potrebno prav preventivno službo še bolj razširiti. To predvsem na področju zaščite matere in otroka. Občinski ljudski odbori so pokazali različno razumevanje na tem področju. Nekateri so dali več drugi manj sredstev na razpolago. Nezadostna dejavnost in skrb svetov za zdravstvena in preventivna vprašanja so pokazali v nekaterih občinah, kjer ni zdravstvenih domov oziroma niti samostojnih svetov za zdravstvo. To bi kazalo v pribodnje poboljšati. Veliko razumevanje za zdravstveno problematiko so pokazali v Železnikih. Mimo mnogih množičnih akcij in druge dejavnosti so lepo uredili tudi splošno in zobno ambulanto. Ureditev zdravstvenih domov je zelo potrebna na Jesenicah, v Tržiču, v Gorenji vasi in v Zireh, kjer le-ti, tudi kolikor delujejo, nimajo ustreznih prostorov.

MNOGO OTROK ČAKA NA REJNIKE

Sveti sa socialno varstvo so v zadnjem času posvetili dokajšnjo skrb našim najmlajšim. Seveda v okviru danih možnosti. Res je, da tudi otroci v domovih nimajo zaželenih oskrbe, ker primanjkuje sredstev. Zato so v mnogih krajih zaupali nepreskrbljene otroke izbranim rejnikom. Tu je beseda namreč o tistih otrocih, ki sploh nimajo staršev oziroma se le-ti ne zanimajo zanje. Taki otroci, ki so po domovih pa so prikrajšani za mnogo udobnosti, dasi jim skupnost nudi veliko skrb in da mnoga sredstva. Zato so take otroke dajali rejnikom. Samo v občini Kranj je 37 takih otrok pri rejnikih. Malo pa se je ta oblika rejništva wveljavila na Jesenicah, v Škofji Loki in drugod.

Na raznih zborih volivcev je bilo govora tudi o mlečnih in šolskih kuhinjah. Morda bo kazalo, da se o tem podrobneje in konkretno pogovore prizadeji starši na roditeljskih sestankih in skušajo povečati skupne prispevke za te kuhinje. To bo seveda v prid le njihovim otrokom.

Prav tako bo v mnogih krajih potrebno več misliti in seveda tudi delati pri urejanju otroških igrališč, posvetovalnic za otroke in matere itd. Mnogo je teh vprašanj, ki so jih volivci povedali na svojih zborih. Če bodo volivci, se pravi prebivalci sploh, tudi v reševanju takih in podobnih, na videx drobnih a po vsebini važnih vprašanj, pripravljeni pomagati izvoljenim odbornikom, potem bodo brez dvoma vsi naštetih problemi dokaj lažje rešljivi kot sicer.

M. K.

GLAS GORENJSKE

V ŠENČURJU GRADIJO NOVO ZBIRALNICO MLEKA

Potrebo po večji in sodobnejši zbiralnici mleka občutijo prebivalci Šenčurja in okolice že dalj časa. Kmetijska zadruga v Šenčurju si je že nekaj let prizadevala, da bi zgradila sodobno zbiralnico, ki bi ustrezala vsem higienskimi in zdravstvenim predpisom. V Šenčurju so sicer imeli zbiralnico mleka v bivših prostorih šenčurske mlekarnarne, ki je obratovala že od leta 1909 dalje. Po desetih letih obratovanja so to mlekarno prodali, v letu 1931 pa so jo Šenčurjani ponovno kupili in je nato spet delovala do leta 1934. Nato pa je prenehala z delom, ker je pričela obratovati mlekarna v Naklem in kasneje novo zgrajena mlekarna v Čirčah.

Vse od takrat pa so bili prostori bivše mlekarnarne v Šenčurju prodani. Ostala je le še zbiralnica, ki se je že zadruga posluževala vse do današnjih dni. Toda stara zbiralnica je bila majhna in brez hladilnih in sanitarnih naprav, kar seveda ni več ustrezalo današnjim razmeram. V preteklih dneh so delavci

poslojpe in zbiralnico mleka. Sedaj pa že gradijo v neposredni bližini starih prostorov novo moderno zbiralnico, ki bo opremljena z najsoodobnejšimi hladilnimi in sanitarnimi napravami in bo koristila vsej okolici. Poleg obratnih prostorov bodo tudi pisarne in skladišče za močna krmila, ki jih bodo kmetovalci lahko kupovali po želji in potrebi. Če bo ugodno vreme, predvidevajo, da bodo zgradbo izročili svojemu namenu že letos decembra ali najkasneje v januarju naslednjega leta. Po predračunu bo gradnja veljala okoli 3 milijone dinarjev. Del teh sredstev je zadruga namenila iz lanskega leta dobička in investicijskega sklada, za preostali znesek pa je najela kredit.

DOBER OBISK NA BLEJSKI GOSPODARSKI RAZSTAVI

5. sezonsko gospodarsko razstavo, ki je bila odprta na Bledu od 1. maja do 30. septembra, si je letos ogledalo blizu 140 tisoč ljudi. Razstavo prireja vsako leto v zgornjih prostorih Kazine in v Zdraviliškem domu podjetje »Commerce-Bled«.

Turistični del razstave je bil letos prvič urejen v Zdraviliškem domu. Vendar pa sedaj še ni povsem zadostil geslu: gore — morje, kajti letos so razstavili le gradivo z Bleda, medtem ko turistična podzveza za Slovensko Primorje ni poslala ljubljenskih razstavnih predmetov.

gorenjski obveščevalce

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA

SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov, telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom malih oglasov ne objavljamo pred vplačilom. — Cena malih oglasov je: Preklje 20 din, izgubljen 10 din, ostalo 12 din od besede. — Naročniki imajo 20% popusta.

Prodajam seno. Naslov v oglasnem oddelku.

Naprodaj sta dve smrekovi gozdni parceli v bližini Kranja. — Sumi, Klanc 39.

Mali kmečki mlin za mletje vseh vrst žita in mlaičnice (brez tresil) prodajam. Vprašati pri Lamprecht Peter, kovač, Dolnja Dobrava, p. Gorenja vas nad Škofjo Loko.

Prodajam lahkega, 3 leta starega konja. — Dragočajna 10, p. Smednik.

Prodajam nov voz zapravljevec ali zamenjam za lahek gumi voz. — Rovte 8, Podnart.

Prodajam pogrezljiv šivalni stroj »Singer«. — Juvan, Blej, Dobrava 127.

Prodajam krojaški šivalni stroj »Singer«. Naslov v oglasnem oddelku.

Naprodaj je prtilična, podkletna kmečka hiša s tremi prostori v Predvdvoru pri Kranju. Poleg je 3000 kvadratnih metrov obdelovalne zemlje, katera je v poljubni površini tudi naprodaj. Ponudbe na »Glas Gorenjske« pod »Letoviški kraj«.

Profesorje vseh gospodarskih šol vabimo k naročilu nove zanimive revije »Sodobna pisarna«. Prospekt je na razpolago pri upravi, Ljubljana, Gosposka 12.

V sredini Kranja se prodajajo zadnji trakt hiše iz dveh trisobnih stanovanj. Selitev mogoča proti zamenjavi stanovanja. Cena samo din 880.000. — Plačilni pogoji ugodni. Poizve se Cankarjeva 7.

Prodajam srednje težko kravo, ki bo oktobra drugič teletila. — Praprotnik, Prezrenje, Podnart.

Prodajam skoraj novo žensko kolo za din 26.000. — Naslov v oglasnem oddelku.

Oddam sobo dijakinji z 5 do 6 razredov gimnazije, ki bi bila pripravljena poučevati učenca osnovne šole. Naslov v oglasnem oddelku.

Inteligentno dekle — brez staršev, zaposleno, pridno in

Dijake ekonomskih, trgovskih, administrativnih, gostinskih in drugih gospodarskih šol opozarjamo na revijo »Sodobna pisarna«, ki vam bo v šoli in pozneje v praksi v veliko korist in pomoč pri delu. Za dijake je naročina znatno znižana. Naročite se na to za vas pomembno revijo. Če nimate prospekta, pišite ponj: Uprava »Sodobna pisarna«, Ljubljana, Gosposka 12.

pošteno sprejmeva za stalno. — Naslov v oglasnem oddelku.

Iščem mizarkega pomočnika: Dobnikar Aleš, Visoko 38, Senčur.

Nudim hrano in stanovanje delavki, ki dela na 2. izmeni za pomoč v gospodinjstvu. — Arzanovič, C. na Rupo 22.

Prekljujem izjavo, ki sem jo dala o Zorzutu Aldu, njegovi ženi in s tem povzročila razdor v njihovi družini, kar obžalujem. S tem popraviljam preklje, ki je bil objavljen v ponedeljkovem »Glasu Gorenjske«. — Janc Ivanka, delavka v tovarni »Iskra«, Kranj.

Podpisani Berčič Matevž, Golniška c. 8, prekljujem in obžalujem vse, kar sem žaljivega in obkljujivega izrekel o Pristovci Mariji, Golniška c. 10.

Prekljujem neresnične besede, katere sem govoril o Erženju Francu. — Bernik Janez, Podlonk.

Prekljujem izgubljeno avtobusno vozovnico št. 17043. — Zibert Jožica.

Prodajam kuhinjsko pohištvo, dobro ohranjeno, zaradi selitve. — Trata 5, Škofja Loka.

OBJAVE

PRODAJA MLEKA V SOBOTO ZA NEDELJO

Obveščamo cenj. potrošnike, da bodo prodajalne mleka v Kranju začele od sobote 12. oktobra prodajati mleko v soboto za nedeljo. — Zadruga mlekarov na Kranj.

ESPERANTSKI TEČAJ

Esperantsko društvo Kranj priredi tečaj esperantskega jezika. Pričetek 17. oktobra ob 19. uri v prostorih SZDL nad »Delikatose«.

Vsi, ki se zanimajo za sodobno organizacijo in tehniko pisarniškega poslovanja, pišite po brezplačni prospekt za novo ilustrirano revijo »Sodobna pisarna« na naslov uprave: Ljubljana, Gosposka 12.

GOSPODARSKA ORGANIZACIJA »SEMESADIKE« MENGEŠ

proda

na podlagi čl. 49 in 50 Uredbe o gospodarjenju z osnovnimi sredstvi gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ, št. 52/53)

nekaj rabljenih koles in gradbeni material

Predmeti bodo naprodaj prvenstveno gospodarskim organizacijam ter skladno z Uredbo o pogojih in načinu prodaje osnovnih sredstev (Uradni list, št. 51/54) tudi fizičnim osebam in zasebnim pravnim osebam in to po 15-dnevnem roku brezuspešne ponudbe gospodarskim organizacijam.

Reflektanti naj se zaradi ogleda predmetov javijo na direkciji podjetja v Mengšu.

O cepljenju proti otroški paralizi

Ker se je gripa pojavila v epidemični obliki tudi med otroki, so zdravstveni organi, da se ne bi pojavile komplikacije, če bi cepili za gripo obolele otroke, sklenili odložiti cepljenje proti otroški paralizi na kasnejši čas. Cepljenje torej ne bo začelo v drugi polovici oktobra, kakor je bilo prvotno določeno — temveč je prestavljeno na 4. november 1957.

Cepljeni bodo predvsem predšolski otroci po natančno določenih razporedih. — Cepivo, s katerim bomo cepili pri nas, je naročeno iz ZDA in se imenuje Salkovo cepivo. To je vodna raztopina mrtvih virusov, katerim sta dodana še streptomycin in penicilin. Kljub temu, da so virusi mrtvi, so vendarle ohranili lastnost, da po vceplitvi cepiva zaščitijo organizem na ta način, da tvorijo v organizmu protisnovi, ki v primeru okužbe preprečijo vdor virusa v centralno živčevje. Če upoštevamo, da pride do ohromitve le v 5 primerih od tisoč okuženih ljudi, je torej vsako razmišljanje o tem, ali naj cepimo ali ne, odveč.

Cepljeni bodo otroci rojeni v letih 1951 do 1956 ter v prvih treh mesecih 1957. leta. Osnovane so posebne cepilne ekipe, ki bodo pod nadzorstvom zdravnika — cepitelja izvršile vse potrebno stro-

KINO

»STORŽIČ« Kranj: 11. in 12. oktobra ob 16., 18. in 20. uri amer. barvni cinemascope film na stereofonski zvok »DEZELA FARAONOV«. 12. oktobra ob 22. uri premiera angl. filma »MADLENA«. 13. oktobra ob 10. uri amer. barvni film »ROBERTA« ter ob 14., 16., 18. in 20. uri ameriški barvni cinemascope film na stereofonski zvok »DEZELA FARAONOV«.

»SVOBODA« Strazišče: 12. in 13. oktobra franc. barvni film »ŠENTJERNEJSKA NOČ«. — V soboto ob 18. in 20.15 uri. V nedeljo ob 15., 17.30 in 20. uri.

»TRIGLAV« Primskovo: dne 12. oktobra amer. barvni film »ROBERTA« ob 19. uri. 13. oktobra angleški film »MADLENA« ob 16.30 in 19. uri.

»NAKLO: 12. oktobra angleški film »MADLENA« ob 19.30 uri. 13. oktobra amer. barvni film »ROBERTA« ob 16. in 19. uri.

»RADIO« Jesenice: 11. oktobra amer. barvni film »CAS OBRAČUNA« ob 18. in 20. uri. 12. in 13. oktobra nemški barvni film »PIROŠKA«. V soboto ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 16., 18. in 20. uri — dopoldan matineja mladinskega filma.

»PLAVŽ« Jesenice: 11. oktobra mehiški film »MLADI JUAREZ« ob 18. uri. 12. in 13. okt. amer. barvni film »CAS OBRAČUNA«. V soboto ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 16., 18. in 20. uri — dopoldan matineja mladinskega filma.

»ZIROVNICA«: 12. in 13. oktobra mehiški film »MLADI JUAREZ«.

»DOVJE-MOJSTRANA: 12. in 13. oktobra jugoslov. film »POD SUMNJO«.

»BLED: 11. do 13. oktobra ameriški barvni kavbojski film »FANT IZ OKLAHOME«. V petek ob 20. uri. V soboto ob 17. in 20. uri. V nedeljo ob 14., 16., 18. 20. uri in ob 10. uri dopoldan matineja.

»RADOVLJICA: od 11. do 13. oktobra amer. barvni cinemascope film »DO PEKLA IN NAZAJ«. V petek in soboto ob 20. uri. V nedeljo ob 14., 16., 18. in 20. uri.

»LJUBNO: 12. in 13. oktobra amer. film »BOJŠČE«. V soboto ob 19.30 uri. V nedeljo ob 14. in 16. uri.

»SORA« Skofja Loka: od 11. do 13. oktobra barvni film »MOSTOBAN«.

»KRVAVC« Cerklje: 12. in 13. oktobra amer. barvni film »MEC IN ROZA«. V soboto ob 20. uri. V nedeljo ob 16. in 19. uri.

ZAHVALA

Ob smrti mojega moža, očeta, starega očeta, pradeda in strica ANTONA KREKA

se zahvaljujem vsem, ki so z nami sočustvovali, darovali toliko cvetja in dragoga pokojnika tako številno spremili na njegovi zadnji poti.

Poljane, Kranj, Ljubljana, Komenda.

Zalujoči: žena, sinovi in hčerke z družinami

GIBANJE PREBIVALSTVA

V TRZIČU

Rojeni: Goran Križnar, Danilo Sparovec, Irena Božič.

Poročili so se: Jožef Jensterle, zidar in Franciška Knific, tovarniška delavka.

NA JESENICAH

Rodile so: Matilda Pekovec — deklico, Ivanka Vovk — dečka, Francka Trivič — deklico, Slavica Krašček — dečka, Stefanija Kos — dečka, Marija Kumer — deklico, Ivana Bohinec — deklico, Marta Hvala — dečka, Angela Fartek — dečka, Olga Drekonja — deklico, Jelka Vrečar — deklico, Marija Slibar — dečka, Margareta Koprivnik — dečka, Olga Mohorič — deklico, Fani Mezek — dečka, Silva Poljšak — deklico, Ivanka Hladnik — dečka, Olga Labura — deklico, Francka Vidmar — dečka, Francka Dolžan — dečka, Irena Varl — deklico, Berta Olip — deklico, Marija Benkovič — dečka, Sonja Rajhard — deklico, Ivica Smolej — dečka, Angela Lebar — dečka.

TRŽNI PREGLED

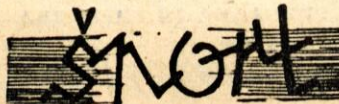
V KAMNIKU

Ceprav je bil v torek v Kamniku sejem, je bil živilski trg le skromno obiskan. Morda je vzrok, da je lepo vreme zadržalo pri jesenski žetvi večino kmetovalcev. Največ je bilo na trgu zelja po 15 din kg in krompirja po 11 din kg. Stročji fižol je bil po 50 din kg, endivija po 50 din kilogram, kolerabe po 30 din kg, zelena po 50 din kg, kisljo zelje po 55 din kg, ostalo pa po običajnih cenah. Jajca so bila po 24 do 25 din komad.

V ŠKOFJI LOKI

V sredo smo na škofjeloškem trgu zabeležili naslednje cene: krompir 12 din kg, zelje, glave 20 din kg, rdeča pesa 30 din kg, špinača merica 20 din, jabolka 40 din kg, čebula 50 din kg, korenje 5 din kom., peteršilj 10 din zavitek, sirček 12 din kom., smetana 150 din liter in repa, cela 5 din kom.

Umrlj so: Marija Ambrožič, gospodinska pomočnica, Karol Podbršček, kovač, Marija Ozebek, oskrbovanka.

PRVENSTVO USLUŽBENCEV PTT NA BLEDU

V sredo dopoldne je bilo na Bledu tekmovanje PTT uslužbencev v hitri hoji za prvenstvo Jugoslavije. Vsako leto so enaka tekmovanja v republiških odborih in sindikalnih podružnicah, s katerih se prvi trije iz vsake republike plasirajo za državno prvenstvo, ki je vsako drugo leto. — Prihodnje leto pa bo mednarodno tekmovanje v Bruslju. Udeležilo se ga bo tudi 6 do 9 naših najboljših tekmovalcev, ki so zmagali na blejskem državnem prvenstvu. Proga je bila dolga 15 km in je vodila okrog jezera. Najboljša mesta so zavzeli:

1. Milojko Jankovič, Čačak — 1 ur 31:43,8;
2. Josip Hrgovič, Zagreb 2 — 1 ura 32:05,5;
3. Stojadin Ristič, Beograd 2 — 1 ura 32:12.

Izmed Slovencev je zavzel 5. mesto Franc Zorec, Ptuj — 1 ura 38:53 in 7. mesto Florijan Rebolj, Ig pri Ljubljani — 1 ura 35:43,5.

B. J.

Foto: Frano Perdan

Kranjska razglednica - Jesen

§§§ S SODIŠČA

PODJETNA POSLOVODKINJA

Komaj tri mesece je bila Anica Vister zaposlena kot prodajalka sadja in zelenjave v stojnici Trgovskega podjetja »Sadje«-Kranj na Jesenicah in si v tem kratkem času, ker je pri delu ni nihče kontroliral, priustila po ugotovitvah občinske tržne inšpekcije 130.440 din. Denar je postopoma jemala iz dnevnih iztržkov, ki jih ni v celoti odvajala banki. Po lastnem priznanju je vzela od dne 26. junija letos dnevno iz blagajne po 3.000 din za razne drobne potrebe. Razen tega je iz blagajne plačevala tudi izdatke, ki sicer zelo obremenjujejo mesečne prejemke. Tako je vzela za šofersko tombolo 1000 din, za izlet, ki sta ga napravila z možem na Bled 2000 din. Za zabavo na kazinskem vrtu 4000 din, 2000 din za proslavo godu in 6000 din za razne pribodjške v kolodvorski restavraciji. Primanjkljaj denarja je skušala sprva delno zmanjšati z navajanjem navideznih dolžnikov, kar ji pa spričo skrbnega pregleda, ki ga je izvršil tržni inšpektor, ni uspelo.

Ker je zatajitev denarja na sodišču skesano priznala, jo je sodišče upoštevaajoč, da je to njen prvi primer, obsodilo samo na 10 mesecev zapora in na povračilo škode Trgovskemu podjetju »Sadje«-Kranj v znesku 132.440 dinarjev.

V davčni prijavi, ki jo je za leto 1956 predložil Golmajer Silvester, zasebni mizarjski mojster iz Ljubljane, upravi za dohodke ObLO Radovljica, nomenoma ni navedel, da je ime ob koncu leta na zalogi 25 kub. metrov rezanega lesa, vrednega 440.000 din. Z zatajitvijo omenjene zaloge lesa, se je skušal izogniti plačilu davka na dohodek v znesku 227.472 din. Zaradi utaje davka se je moral zagovarjati pred sodiščem v Radovljici, ki ga je obsodilo na 30 tisoč dinarjev denarne kazni.

Razen tega pa bo moral poravnati upravi za dohodke trikratni znesek utajenega davka s pripadajočimi zamudnimi obrestmi. Morda bo to dovolj izdaten opomin njemu in njemu podobnim, da se take manipulacije na škodo družbene skupnosti ne izplačajo.

NASILJE HIŠNEGA GOSPODARJA

Jože in Vida Zupan sta lastnika hiše v Strazišču. Ze od leta 1955 zapirata stranki stranišče in ji preprečujeta jemati vodo v njunem stanovanju. Zaradi tega sta bila že denarno kaznovana. Sodba pa ni zalegla. Ukrepe stanovanjske uprave sta enostavno ignorirala, odločbe, ki jim je bila dostavljena pa sploh nista hotela sprejeti. Se vnaprej sta branila stranki uporabljati stanovanjske pritokline. Zagovarjala sta se, da je stranka povzročala nered. Ni jima bilo mar, da je moral njun podnajemnik hoditi po vodo v 50 me-

TUDI UTAJA DAVKA VEDNO NE USPE

Da bi bili dohodki še večji, se je lotil predmetov večjih vrednosti. Julija je vzel Leopoldu Kunčiču v Slatini pri Begunjah 12 metrov, Janezu Periču na Babnem vrhu pa 18 metrov štirižilnega električnega kabla, vrednega okoli 20.000 din. Vse predmete je kmalu po tatvini vnovčil pri bližnjih sosedih pod njihovo dejansko vrednostjo.

Zaradi zgoraj naštetih tatvin se je moral zagovarjati pred sodiščem v Radovljici, kjer je tatvine skesano priznal. Zato mu je sodišče odmerilo razmeroma nizko kazen — 6 mesecev zapora. Razen tega bo moral povrniti oškodovancem, ki jim predmeti niso bili vrnjeni, vse škode.

Razen njega se je zagovarjal še Franc Margole, kmet iz Povelj pri Trziču, ker je kupil avgusta letos od Alojza Kalana 18 metrov 4-žilnega kabla za 3000 din. Le-ta je prodajalca dobro poznal in je vedel, da nima lastnega kabla. Prav tako bi moral upoštevati govornice o ukradenem kablu in nizki ceni. Franc Margole je bil zaradi nakupa ukradenih stvari obsojen na 16.000 din denarne kazni. Morda bo to dober opomin, da bo pri bodočih kupčijah, ki jih sklepa z »dvomljivimi« ljudmi, bolj previden.

DOPIŠUJTE v »Glas Gorenjske«

—

—

—

—

—

Kulturne dobrine širokim množicam

Preosnova poklicnega gledališča - prvi korak k povezovanju poklicnih in nepoklicnih gledaliških prizadevanj

Na seji OLO Kranj, dne 23. IX. sta se razprave o reorganizaciji Prešernovega gledališča udeležila tudi Zvezna ljudska poslanca Boris Ziherl in Roman Albreht. Medtem ko je bil govor tov. Ziherla objavljen v »Glasu Gorenjske« dne 4. oktobra, objavljamo tokrat v celoti govor tovariša Romana Albrehta.

Ze nekaj časa spremljam vaše razgovore o preosnovi Prešernovega gledališča. Ko sem poslušal misli, ki jih je povedal predsednik Sveta za prosveto in kulturo tovariš Beznik o tem, kaj naj v bodoče počne Prešernovo gledališče, sem si mislil: Če bi dejansko Prešernovo gledališče, tako kot je danes, opravljalo vse tisto gledališko delo, ki ga nam je opisal tovariš Beznik, potem bi takoj predlagal ljudskemu odboru naj preneha razpravljati o preosnovi Prešernovega gledališča.

In vendar tega ne nameravam predlagati, ampak bi rad povedal nekaj misli v prilog preosnovi Prešernovega gledališča. Vzrok temu leži v dejstvu, da ne verjamem v obljube, ki jih je povedal tovariš Beznik, ker ne verjamem, da so izvedljive pri takem statusu gledališča in s tako njegovo usmerjenostjo. Izkušnja nam namreč govori, da se poklicna gledališča omejujejo samo na lastno reproduktivno dejavnost in da ne skrbijo za širši razmah in procvit gledališke umetnosti. Bistvo preosnove Prešernovega gledališča, kot jo jaz razumem, pa zaseda ravno to, da bi to ustanovo zasnovali tako, da bi posredovala gledališki javnosti in kakovostne priveditve poklicnih ustanov in da bi poskrbela za to, da amaterska gledali-

sožitje in delo teh družbenih institucij zavisi od zrelosti in duhovne oblikovanosti slehernega ljudskega odbornika in člana delavskega sveta. Če torej govorimo o preosnovi Prešernovega gledališča v Kranju, imamo pred očmi te delovne ljudi in njihovo duhovno življenje, imamo pred očmi številne delovne ljudi, ki imajo silno veliko veselja za gledališko delo, pa o njihovem praktičnem usposabljanju za uspešno gledališko udejstvovanje nihče ne vodi računa. Zato me ne morejo zadovoljevati deklaracije o tem, kaj naj vse dela Prešernovo gledališče tako kot je, ker že danes vem, da tega ne bo delalo, ker v to smer sploh ni orientirano in ker se v taki obliki kot so naša gledališča doslej, za omejeno delo ne bo zainteresirala.

Zame pa je še drugo vprašanje, ki ga imam pred očmi. V mislih imam namreč upravljanje gledališč, v najširšem smislu te besede. Gledališče je namreč tista kulturna in vzgojna ustanova, ki mora biti nenehno povezana z duhovnim in družbenim življenjem področja, na katerem deluje. Ta povezanost pa se doseže tudi s tem, da izročimo upravljanje ustanove širšemu krogu javnosti. Marsikdaj slišimo, naj bi se delavci brigali v glavnem za proizvodnjo, za materialna vprašanja, kulturo in umetnost pa naj prepušče za to pooblaščenim osebam. Takih mnenj in nazorov je v kulturnih krogih pri nas precej. Seveda so zmotna. Delavci se morajo zanimati tudi za probleme kulturnih, vzgojnih in ostalih ustanov, ker te ustanove vendar oblikujejo podoba našega človeka. Za te ustanove pa se bodo zanimali le tedaj, če bodo imeli možnost v njih neposredno delovati in če bodo te ustanove neposredno upravljali. Samo na ta način se bodo spoznali s problemi, s katerimi so zaposlene te ustanove, v reševanje problemov pa

sredstvo za odražanje idej, nazorov itd. V tem smislu torej ne bi mogel trditi, da je gledališče ali katero koli področje umetnosti že povsem svobodno vseh družbenih, ideoloških problemov in da gre sedaj samo zato, da najde sama sebi svoj smisel. Po mojem mnenju nekaj takega lahko razglašajo samo ljudje, ki bi se radi izognili družbenim odgovornostim, ki jih umetnost ima in družbenemu poslanstvu, ki ga mora gledališka umetnost kot vse ostalo opravljati.

V zvezi z gledališčem gre še za nekatera druga vprašanja. Če v naši razpravi govorimo tudi o sredstvih, ki jih potrosimo za gledališče, govorimo o tem zato, ker se nam zdi, da bo v bodoče treba kompleksneje razmišljati o duhovnem življenju našega delovnega človeka. Mi bomo morali razmišljati o tem, kako sploh odpreti pot h kulturnim dobrinam mnogim delovnim ljudem, ki ne čutijo še potrebe po kulturnem življenju in izživljanju, ker jim to praktično tudi z gmotnega vidika še ni omogočeno. V tem smislu menim da bo res treba razmisliti o ustanovah kot so čitalnice, delavske šole itd. Mi namreč, ne bomo uspeli razširiti razgledanosti delovnih ljudi, če jim ne bomo razgrnili vpogleda v sodobno družbeno dogajanje, v gospodarstvo, v celotno družbeno problematiko na najrazličnejša umetnostna področja itd. Mislim, da moramo gledati problem gledališča v sklopu te duhovne rasti delovnega človeka. Seveda če bomo stvar gledali v tej celoti, bomo ugotovili, da imamo še obilo stvari, ki nam jih je rešiti zato, da bi obogatili kulturno življenje delovnega človeka. Pri odrajanju kulturne politike pa je nenehno treba imeti pred očmi elementarne potrebe delovnih ljudi in njihovo duhovno življenje. Celu najnaprednejši narodi se dobro zavedajo, da brez elementarne izobrazbe in temeljne kulturne vzgoje delovnih ljudi ni pričakovati bogatega vzpona duhovnega življenja in umetnosti. Prav tako pa ni pričakovati resnega vzpona v oblikovanju družbenega sožitja. Vsled tega na Angleškem, na Norveškem, na Švedskem in v številnih drugih državah ustanavljajo najrazličnejše ustanove za izobraževanje, za umetnostno in ostalo duhovno oblikovanje delovnih ljudi. Tam prebijajo barikade nekaj samo na ozek krog orientiranih ustanov in celo najvišje institucije, kot so univerze itd. pošiljajo na delo z delovnimi množicami. Nekdo je okvalificiral tako skrb za orientacijo v kulturni politiki za birokratsko stališče. Če si kdo upa taka prizadevanja tako okvalificirati, potem prepuščam presojo tega vrednotenja njegovi osebni morali. Ne vem, če bi lahko mirne duše okvalificirali za birokratski pojav skrb zato, da v danih pogojih damo prednost duhovnemu napredku osnovnih delovnih množic in da v tej smeri orientiramo vse naše kulturne in vzgojne ustanove.

To so misli, ki me vodijo k temu, da podpiram predlog Socialistične zveze in sindikatov v taki obliki kot je predložen in bom zanj tudi glasoval. Mislim, da je to predlog, o katerem je vredno razmisliti in ga je vredno osvojiti. Seveda pa pomeni preosnova Prešernovega gledališča samo enega izmed ukrepov, ki jih bomo morali še podvzeti na področju skrbi za duhovno oblikovanje delovnih ljudi pri nas.

Če nam bo sreča naklonjena, bomo tudi to hišo nasproti, to je Dom sindikatov spravili pod streho in jo uredili. Na ta način bomo dobili praktične materialne pogoje za nadaljnji razmah duhovne in družbene dejavnosti delovnih ljudi. Duhovno življenje delovnih ljudi ne more biti zadoščeno z deklaracijami, ono zahteva gmotnih pogojev in potrebnih primernih organizacijskih enot, ki ga omogočajo in usmerjajo.

Roman Albreht

»NIZAVA«
na odru
v Skofji
Loki
(1957)

ška dejavnost, ki trenutno živi v zelo težkih pogojih, pride do večjega razmaha. Menim, da je slabo, da delamo prepad med poklicnimi gledališkimi delavci in med nepoklicnimi gledališkimi delavci. Moje osebno mnenje, prosim je, da je kultura določenega naroda rezultat vseh duhovnih prizadevanj vseh ljudi. Kulture ni mogoče vrednotiti samo po najvišjih dosežkih, ampak tudi po duhovnih vrednotah slehernega prebivalca. Mislim, da je nesrečno graditi neke barikade med tako imenovano poklicno gledališko dejavnostjo in med amaterskim gledališkim prizadevanjem. Sodim, da je nepoklicno gledališko delo lahko tudi izvor za dragocene pridobitve. Seveda delim mnenje s tistimi tovariši, ki pravijo, da povprečen amater ne bo dosegel umetniške ravni tistih, ki so se za gledališko dejavnost posebej izšolali, posvetili temu poklicu vse svoje življenje in ki imajo zato tudi potrebne umetniške pogoje. Mislim pa, da v naših družbenih pogojih, kjer kultura in umetnost ne smeta biti rezervirana samo za ozek krog ljudi, ki so že zreli in ki že povsem čutijo notranjo potrebo po kulturnem življenju in izživljanju, ne moremo umetniškega delovanja zavirati v ozke okvire poklicnih ustanov in pri tem zanemarjati duhovno življenje delovnih množic. Mi se moramo orientirati na to, da omogočimo čim širšim slojem delovnih ljudi na najrazličnejše načine in možnostmi, da praktično pridejo do kulturnega življenja, da pridejo do aktivnega sodelovanja v umetnostnih prizadevanjih itd. Treba se je zavedati, da neposredna socialistična demokracija, razvijajoča se socialistično družbeno

bodo vnesli svojega duha, svoje poglede, svoje nazore. Vsled tega mislim, da je tudi s tega vidika potrebno, da preosnovimo Prešernovo gledališče v institucijo, ki bi povezovala poklicna in nepoklicna gledališka prizadevanja, ki bi na ta način pritegnila k svojemu delu širši krog gledališke javnosti in bi tako postala dejanska ustanova, ki bi živela sredi našega družbenega dogajanja.

Nekateri se sklicujejo, da je zahteva po obstoju poklicnega gledališča v Kranju utemeljena s kulturno tradicijo slovenskega naroda. Nobenega dvoma ni, da ima gledališka dejavnost pri nas dostojno mesto. Toda dokazovati s kulturno tradicijo slovenskega naroda nujnost poklicnega gledališča v Kranju, torej diktirati določeno organizacijsko obliko gledališča, je pa vendar malce prehudo. Jaz bi se ne upal sklicevati se na tradicijo, temveč bi raje priporočil, da skrbno preanaliziramo objektivne duhovne razmere in potrebe sodobnega delovnega človeka na Slovenskem in posebej na Gorenjskem in da temu primerno odredimo značaj in organizacijsko obliko gledališča.

Danes smo tudi slišali, da so vsa družbena vprašanja pri nas že spravljena z dnevnega reda, da nacionalen, socialni in tako dalje problemi prav nič več ne pretresajo naše družbe. To se pravi, da gledališka dejavnost ne teži več za tem, da v določenem idejno-moralnem smislu oblikuje gledališko publiko. Jaz si ne bi upal tako pogumno trditi nekaj takega. Mislim, da imamo v naši državi še veliko družbenih problemov, ki se v duševni nadgradnji odražajo še na zelo različne načine in da zato predstavljajo umetnost še vedno zelo dragoceno

filmi, ki jih gledamo

DEZELA FARAONOV

Gledalec se po ogledu tega filma nehoče vpraša, komu gre pravzaprav zasluga, da učinkuje film tako veličastno... pompozno? Vsekakor je nemajhna zasluga v kinemaskopskem sistemu, čudovitih barvah, v množičnih prizorih, ki so zrežirani z mojstrsko roko, in v napeti pripovedi zgodbe. Prav kakor so se ameriški producenti pokazali v tem filmu kot mojstri velikega kalibra, kar zadeva obrtni-

ško plat filmske obdelave, tako jim ne smemo odrekati priznanja, da se prav dobro razumejo tudi na potvarjanje zgodovine. Brez nadaljnjih ugibanj lahko zapišemo, da gledamo v tem primeru »hollywoodsko zgodovino« Egipta pred 5000 leti. Igra ne presega povprečja, medtem ko je režiser Hawks pravi virtuoz, zlasti kar se tiče množičnih prizorov. Sicer pa — film je vreden vse pozornosti! aa

OB TEDNU MUZEJEV

MUZEJI NA GORENJSKEM

Na področju muzejske dejavnosti je bilo po vojni na Gorenjskem precej storjenega. Labko trdimo, da se je ta dejavnost po vojni pravzaprav šele začela. Ob predvojnem loškem muzeju, je bilo po osvoboditvi ustanovljenih precej novih muzejev in organiziranih dokaj pomembnih memoarnih zbirk. Na novo sta bila ustanovljena muzej v Kranju in v Radovljici, razen njih pa urejenih še sedem memoarnih zbirk, in sicer v Trzinu (kjer sedaj že prerašča v muzej splošnega tipa), Tekstilni muzej pri Srednji tehnični tekstilni šoli v Kranju, tehniška zbirka v Zeleznikih, kovaški muzej v Kropi, tehniški muzej na Jesenicah in muzejski zbirki na blejskem otoku ter blejskem gradu. V pripravi je tudi muzej talcev v Begunjab.

Ob tako pestri dejavnosti, za katero je prišla iniciativa s terena, je razumljivo, da še ni vse urejeno tako, kot bi moralo biti. Predvsem manjka muzejem na Gorenjskem organ, ki naj bi vsi to pestro muzejsko dejavnost na Gorenjskem, oziroma na področju Okrajnega ljudskega odbora Kranj, vsklajal in strokovno nadziral. Zategadelj bo treba v prihodnje, prav zaradi izrednega pomena, ki ga imajo dobro urejeni muzeji in zbirke za razvoj turističnega prometa, več razpravljati tudi o organizacijski strukturi muzejev na Gorenjskem. Najti bo treba take oblike, ki bodo vzpodbudile to dejavnost, jo še bolj približale vsem delovnim ljudem in jo napravile za še močnejšega činitelja v razvoju tujkega prometa.

Vzgledeov za uspešno muzejsko dejavnost na Gorenjskem ne manjka. Kranjski muzej je s spretno kombinacijo muzejske in galerijske dejavnosti, postal najbolj obiskana tovrstna ustanova v Sloveniji. On je že doslej zelo uspešno posegal na področje vzgoje mladine, saj vsako leto obišče njegove razstave po 60 do 70 šolskih skupin. Labko trdimo, da je osnovno geslo letošnjega tedna: »Mladino v muzeje«, kranjski muzej v preteklosti po najboljših močeh izpolnjeval. Morda bi prav zato kazalo, da se z izdatnejšo podporo omogoči kranjskemu muzeju, tako dejavnost razviti tudi v drugih krajih na Gorenjskem. Na ta način bi se ustvarile osnove nekega koordinacijskega centra za vse gorenjske muzeje in zbirke, ki pa bi v prihodnosti lahko dobile tudi trdnejše organizacijske oblike.

Slaba stran v dosedanjem razvoju muzejev na Gorenjskem je vsekakor to, da se je preveč težilo k ustanavljanju muzejev splošnega tipa. Za turistično tako interesantno področje kot je Gorenjska, muzeji splošnega tipa res niso interesantni. V takem muzeju lahko človek dobi samo silno površen splošen vpogled v muzejsko dejavnost. To pa niti z vzgojnega niti s turističnega stališča ni priporočljivo.

Za Gorenjsko so na vsak način mnogo bolj interesantni specializirani muzeji in muzejske zbirke. Zakaj bi, denimo, morali v radovljiškem muzeju zbirati vse mogoče muzealije od predzgodovinskih najdb do partizanske puške? Nedvomno bi bilo za Radovljico z vzgojnega in s turistično-prometnega stališča mnogo bolj zanimivo dobro organizirati in kar se najbolj da popolno opremiti čebelarški muzej, kjer se lahko razstavijo res pomembni eksponati, ki bodo mnoge turiste močno zanimali. Tudi v Trzinu bi bilo potrebno temeljiteje razpravljati o tem, če se splača, da obstoječa tehniška zbirka prerese v muzej splošnega tipa. Prav tako je z ostalimi muzejskimi zbirkami po gorenjskih krajih. Čim bolj bodo one specializirane in izpopolnjene, tem bolj privlačne bodo za obiskovalce. Seveda pa je prvi pogoj, da so dobro in strokovno urejene.

Po obdobju, v katerem je bil zaradi sprostitve ljudskih ustvarjalnih sil povzročen bujen razvoj muzejske dejavnosti, prebajamo v obdobje, ko je treba s potrpežljivostjo in s temeljitimi analizami prečistiti mnoga vprašanja, ki so bila v prvem obdobju zanemarljiva in postavljena na drugo mesto. Pri razmišljanju o novi organizaciji muzejske dejavnosti pa moramo paziti, da ne bo splabela tista iniciativa, ki je v preteklosti privedla do vseh teh rezultatov, s katerimi se danes ponasamo.

Prav je, da morda prav letos ob »Tednu muzejev« začnemo razmišljati o teh problemih in jih poskušamo do prihodnjega leta čim bolj rešiti. Pričujoči sestavek imam samo kot skromen uvod v to razpravo.

S. BEZNIK

Tudi kranjsko kulturno-prosvetno društvo »SVOBODA« je zbralo ob 1. maju svoje člane. Odhajali so največkrat na Kofce, Jošta in Smarjetno goro. — člani kranjske »Svobode« na izletu 1. 1934

Si že
naročnik
GORENJSKE
REVije ZA KULTURO

Dekliška čepica

Narejena je zelo enostavno. Najprej izmerimo obod glavnice, nato še od ušesa do ušesa in od čela do temena. Da bomo lahko preračunale pentlje za nasutek, naredimo vzorec pletenja. Zanj nasujemo 20 pentelj in še 2 krajni. Pletemo 10 vrst. V našem primeru je vzorec pletenja sledeč:

10 vrst: 1 leva, 1 desna (prožen rob). 10 vrst: 1 desna, 1 leva, menjaje (biserni vzorec); nato sledi 10 vrst samih desnih. Ponavljamo le biserni vzorec in desno prog. Vzorec pa zberemo lahko poljubno.

Potrebno preračunano število pentelj nasujemo na 4 pletilke, in sicer bolj na rahlo. Pletemo od zunanega roba proti sredini. Ko smo napravile čez nasutek 2 vrsti, začnemo s snemanjem in sicer v nasprotnih straneh, ob obeh ušesih in v vsaki vrsti. Snemamo po tri pentlje, tako da prvo samo predenemo, ne da bi jo popletle, naslednji dve

Gospodarstvo in žene v številkah

Zeno zasledimo danes že skoro na vseh delovnih mestih. Da, celo na nekaterih takih, ki nje nim telesnim in duševnim sposobnostim niso ustrezne. Podatki kažejo, da je v kranjskem okraju v letošnjem prvem polletju od 44.299 zaposlenih 17.213 žena. Pisana struktura zaposlitve žena kaže, da je največ žena zaposlenih v industriji (predvsem tekstilni in elektro) in sicer kar 10.098, v trgovini in gostinstvu 1550, kmetijstvu 563,

gozdarstvu 297, gradbeništvu 118, železniškemu prometu 211, ostalem prometu 111, obrti 547, kulturno prosvetni dejavnosti 643, državnih organih 856 in komunalni dejavnosti 96 žena. 981 žena pa je zaposlenih v privatnem sektorju, bodisi v obrti ali kot gospodinjske pomočnice. Pred vojno je bilo pri nas zaposlenih veliko več žena v poklicih, ki nudijo usluge, sedaj pa število žena v teh poklicih vedno bolj pada, kar prav gotovo ni zaželeno.

Podatki Okrajne posredovalnice za delo v Kranju kažejo, da je bilo konec marca letos v kranjskem okraju 633 nezaposlenih oseb. Ta številka je v primeri z zaposlenimi tako majhna, da o brezposelnosti kot o resnem problemu ne moremo govoriti. Bolj značilna je druga številka — od teh ljudi, ki nimajo stalne zaposlitve je kar 88% žensk. Predvsem narašča število poročenih žena, ki si iščejo zaposlitve. Od skupnega števila 557 nezaposlenih žensk je namreč 234 poročenih žena.

Med nezaposlenimi so v glavnem nekvalificirane osebe ali pa take, katerih kvalifikacija in strokovna sposobnost ne ustreza potrebam gospodarstva. Saj je od skupnega števila nezaposlenih žensk preko 74% nekvalificiranih.

Eden vzrokov za trenutno nezaposlenost žena je tudi večja strogost pri zdravniških pregledih pred zaposlitvijo. Precej zdravstveno šibkih oseb bi moralo delati manj kot je normalni delovnik, vendar se le-teh gospodarske organizacije branijo, delavnih mest s skrajšanim delovnim časom pa je zelo malo.

V tekstilni industriji, ki zaposluje največ žensk, pa se branijo žensk predvsem zaradi ukinjanja nočnega dela.

Ženske naj bi se vse bolj zaposlovale v hišni in domači obrti, saj vemo, da tu delavk

še vedno primanjkuje. Tudi povpraševanje po gospodinjskih pomočnicah je zelo veliko. Vendar se ženske bodisi otepajo teh služb, ali pa nimajo za te zadostnega znanja. Zato bo nujno misliti tudi na tečaje, kjer naj bi se usposabljele gospodinje-pomočnice.

Prikupna obleka za jesen in zimo. Čeprav enostavna, je vendar elegantna.

RECEPTI

JEDILNIK

Jetrni usukanec v juhi: 10 dkg jeter ali vranice, 15 do 20 dkg moke, majaron, sol, jajce, poper, voda. Jetrna ali vranica nastrežemo in zmešamo v skledi z moko, soljo, majaronom in jajcem. Vse to umešamo najprej z vilicami, nato usučemo še z rokami. Usukanec lahko zakuhamo v juhi ali vodi, lahko pa ga na masti ali maslu prepražimo, zalijemo z vodo in kuhamo 10 minut.

Testenine s cvetačo in zelenjavo: Velika cvetača, slan krop, 35 dkg testenin (špageti), 3 dkg masti, nekaj rezin suhe slanine, malo suhega mesa ali klobasa, 1/2 l stročjega fižola, 5 dkg masti, sol, zelen peteršilj, zabela.

Cvetačo skuhamo v slanem kropu, prav tako testenine. Kuhamo vsako zase. Kuhane makarone odcedimo, preplaknemo z mrzlo vodo, nato jih prepražimo na masti s sesekljano slanino, suhim mesom ali klobaso. Stročji fižol zrežemo in dušimo z malo vode do mehkega. Ko je vse kuhano, denemo v skledo cvetačo, jo obložimo s prepraženimi makaroni in stročjim fižolom. Cvetačo zabelimo s prepraženimi drobtinicami. Namesto fižola lahko dušimo paradiznike.

JUŠNA ZELENJAVA

Pripravimo po 30 dkg korenja, peteršilja (korenine), zelene, pora, nato pa še 10 do 20 dkg zelja, zelenega stročjega fižola in podzemne kolerabice.

Vso zelenjavo dobro očistimo, operemo in posušimo, nato jo zmeljemo na mesnem stroju. Na 1/4 kg zelenjave računamo 6 dkg soli, ki jo zamešamo med zelenjavo. Zelenjavo nato tesno naltlačimo v kozarce tako, da ni nikjer zračnih presledkov. Polne kozarce zavežemo. Pri uporabi te konzerve moramo upoštevati, da je slana, in paziti, da jedi ne presolimo.

PRAKTIČNI NASVETI

Za čiščenje izdelkov iz polivinila zadostuje, da jih obrišemo s krpo ali umijemo z vodo, v kateri po potrebi raztopimo malo sode ali pralnega praška. Za doseglo lepšega leska pri tekačih ali podlitu lahko uporabljamo loščila za parket.

Izprašeno preprogo zdrgnemo z drobno strto soljo, nato jo skrtamo, zbršimo z vlažno krpo, ki jo med brisanjem večkrat speremo. Po takem čiščenju se barve zelo osveže.

Preproge tudi očistimo in osvežimo, če jih zdrgnemo z ožetim kislim zeljem ali če jih stepemo na suhem snegu. Po snegu jih premikamo tako dolgo, dokler ni sneg pod njimi čist.

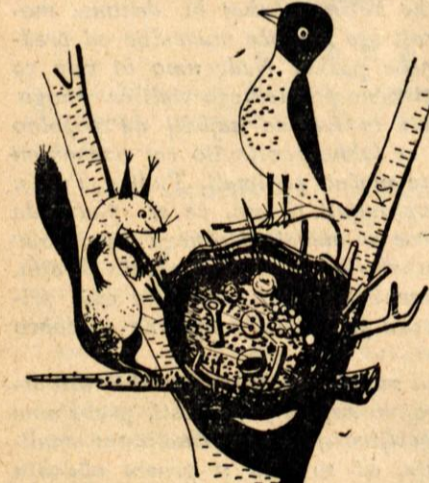
Poceni sredstvo za čiščenje preprostih preprog je časopisni papir. Natrganega na koščke navlažimo z okisano vodo in z njimi zdrgnemo preprogo.

1+3=4 dobro (1) odlično (5) *slabo (4) prav dobro (4) odlično (5)*

MLADA RAST

VEVERICA IN SRAKA SLIKANICA ZA BISTRE GLAVICE

Visoko v rogovili je imela sraka svoje gnezdo, v duplu pa ververica svoje domovanje.

Bilo je jeseni, ko gozdovi prično žareti v zlatu in škrlatu. Veverica je spravljala žir za zimo, sraka pa jo je opazovala s svoje rogovile.

»Kaj se vendar toliko ženeš?« je vprašala veverico.
 »Žir zbiram,« je le-ta odgovorila. Sraka je zaničljivo zavreščala: »Žir! S tako beračijo se pa jaz sploh ne ukvarjam! Poglej, kaj jaz zbiram!«
 In je sraka povabila veverico v rogovilo. V svojem gnezdu ji je pokazala kupček bleščočih kamenčkov in čudnih, svetlih malih predmetov.
 »Vidiš, to jaz zbiram!« je dejala s ponosom. Teh predmetov sicer ni zbirala, marveč kradla okrog človekovega bivališča, ker sicer bi ne bila tatinska sraka.
 V sračjem gnezdu se je bleščalo, da je veverici kar vid jematlo.
 »Ojej, kako se to sveti!« se je ta začudila.
 »Da, da,« se je šopirila sraka, »to ti je krasota, kaj? Cel zaklad je to, ti rečem!«
 »Res je lepo,« je priznala veverica,

»pa dobro, čemu ti bo to? Je mar za jesti?«

»Za jesti, za jesti!« Ti misliš samo na to!« je zavrnila sraka, »za jesti je na polju in v gozdu vsega zadosti. To pa je zaklad, pravzaprav bogastvo, ki je več vredno ko ves žir, ki ga veverice v sto letih spravite skupaj! Vedi torej, da sem bogata, celo zelo bogata sraka!«

Veverica je bogato srako močno občudovala, v sebi pa ni čutila nobene potrebe po takem bogastvu. Odsla je in se spet posvetila svojemu delu. Gozdovi so porumeneli. Prišlo je deževje in za njim je zagospodarila v deželi zima. S sivega neba je pričel padati sneg in padal, padal... Pokril je z debelo odejo trate in gozdove in ko je nehal padati, je pritisnil mraz, da je drevje pokalo. Gozd še ni pomnil take strašne zime. Pri veverici je vsa prezebla potrkala sraka.

»Ti, veverica,« je dejala, »daj mi no nekoliko tistega tvojega žira. Ga bom pač jedla, če ni drugače.«

»Zira ne morem dati, ker sem ga nabirala za hudi zimski čas,« je odgovorila veverica, »glej, glej, mar nisi več bogata sraka? Mar nimaš več zaklada, ki je več vreden kot ves žir, ki ga moremo veverice zbrati v sto letih?«

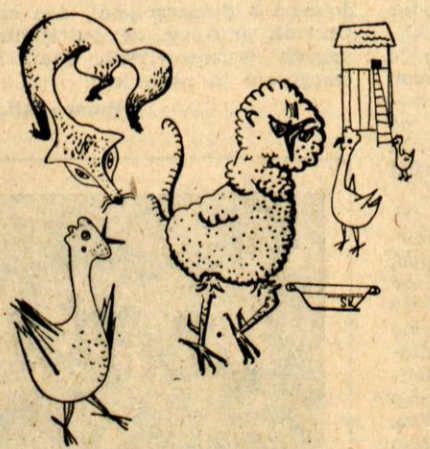
»Imam, imam,« je hitela sraka z odgovorom, »saj ti ga dam v zameno za žir!«

»Ne potrebujem ga,« je odvrnila veverica. Ker je bila dobrega srca, je sraki vendarle dala jesti, da si je ošabnica nekoliko opomogla. Potem jo je odpravila, rekoč:

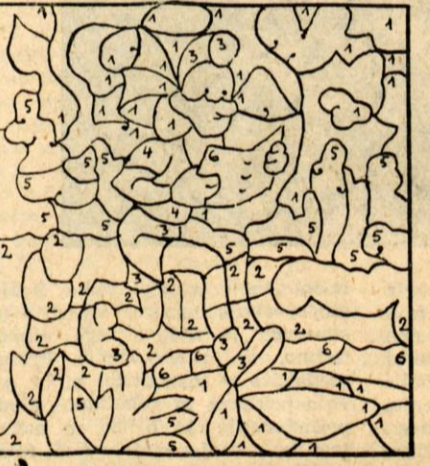
»Več ti ne morem dati, zamenjaj svoje bogastvo za žir kje drugje.«

Sraka je poparjeno odšla in kmalu kljub svojemu bogastvu od glada klavno poginila.

PETELIN - LEV

Petelin si je nataknil levjo obleko ter je bil na mah videti kot pravi lev.
 »Ejdun,« je dejal, ko se je pogledal

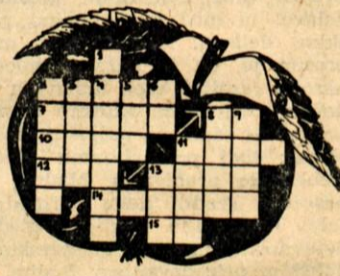

Pobarvajte dele slike, ki so označeni s številko 1 - modro, 2 - svetlo zeleno, 3 - rjavo, 4 - rdeče, 5 - temno zeleno, 6 - črno! Dobili boste zanimivo podobo

KRIŽANKA »JABOLKO«

Vodoravno: 2. letni čas; 7. žena, ki je izgubila moža; 8. srbski predlog; 10. ost, orožje ose ali čebele; 11. ogenj, ki je naznanjal prihod Turkov; 12. nekateri; 13. stara ploskovna mera; 14. skupine šotorov; 15. daljša pesnitev.

Navpično: 1. dodati sli; 2. tisti, ki leži ali pride z juga; 3. en, števnik; 5. vzklik; 6. predlog; 8. popravljalec ur; 9. zelišča; 11. vrela voda; 13. ena in druga.

UGANKE

Svetel je prostran, sega do neba, v sončku nasmejan, z mrakom odvihra.

Mrak jo prinese, zora odpelje, drevi se vrne, nima nedelje.

Listje otrasa, ceste pometi, z dežjem se brati, sneg nam obeta.

REŠITVE:

Križanka »Brigadirka«: Vodoravno: ar, ti, aga, kipar, sonet. Navpično: ata, brigadir, kos, in, peta, a, t.

MAGIČNI KVADRAT

1. potok, 2. okopi, 3. tomos, 4. opore, 5. kisel. Posetnica: SMARJETNA GORA

Janez
Mlakar

ODMEV OKTOBRSE REVOUCIJE NA GORENJSKEM

JESENIŠKE ŽENE NA INSPEKCIJI PO TRGOVINAH

(Nadaljevanje)

Po prvem, velikem zborovanju jeseniških delavcev, aprila 1918, se je samozavest še bolj utrdila. Zelo značilna je bila akcija jeseniških žena in seveda tudi razumljiva. Žene so najbolj občutile težavo pomanjkanja prehrane, obleke in podobno.

Bilo je nekaj mesecev po prvem zborovanju, morda maja ali junija 1918. Žene so organizirale veliko demonstracijo. Zahtevale so kruha in obleke. Zbrale so se na velikem zborovanju in protestirale. Bilo jih je veliko! Zahtevale so pregled v vseh trgovinah in tudi pri bogatejših privatnikih, zahtevale so, da odkrijejo vse zaloge in se le-te pravilno razdele med potrebne potrošnike. Stisk in pomanjkanje namreč ni bilo občutiti med vsem potrošniki enako, kar je žene zlasti razburilo. Znamer se je pridružilo tudi večje število delavcev.

Bil je deževen dan. Žene so hodile v velikih skupinah od trgovine do trgovine. Nič se jim ni skrilo, vsaj tako je bilo videti. V hipu so bile za puliti, pred knjigami in zahtevali pojasnila. Nekateri trgovci so se upirali in prepirali z ženskami, drugi so pod pritiskom množice podzavestno kimali in pritrjevali, neki so se celo skušali prikazati zelo socialni: sami so začeli tarnati čez oblast in pomanjkanje, ter z nepričljivo, nenavadno vladnostjo izražali zaskrbljenost o »ubogih ljudeh«.

Najbolj pa se je skušal upreti ženski inspekciji takratni generalni tajnik tovarne dr. Pavliček. Odločno je protestiral, češ da njegove trgovine »Pri Trevnu« ne bo pustil pregledati, kot tudi ne svoje privatne zaloge. — Toda kaj kmalu se je kesal. Razburjene in sproščene žene so ga v hipu obkrožile in ga začele mlattiti z dežniki. Če bi ne bilo zraven nekaj naših zaupnikov, ki so skušali žene pomiriti, bi bil verjetno dokaj slabo končal.

Tudi po množičnem nastopu jeseniških žena (tako kot po prvem zborovanju železarjev), so se kaj kmalu videli uspešni. Ze čez nekaj dni smo prejeli nekaj živeža in drugih potrebščin.

Gašperlinova, dr. Korošec in zborovanje v Senčurju
Sveži val Oktobra in mrtvaški duh Avstro-ogrške se je preko delavskih centrov širil tudi na okolico, na kmečke predele. To so hote ali ne hote morali priznati tudi politiki vseh vrst. Slutili so, da je železo vroče in da je treba kovati politični kapital za svojo bodočnost in reševati izgubljene pozicije. Tako so zadnje nedeljo avgusta 1918 sklicali tudi razni nasprotniki Oktobra veliko zborovanje v Senčurju. Priprave za to zborovanje je vodila gospa Gašperlinova, žena bančnega uradnika iz Ljubljane. Bila je podjetja žena in v odsotnosti moža Toneta, ki je bil pri vojakih, je sama vodila trgovino, gostilno in posestvo v Senčurju. Tu je veljala za glavno politično osebnost.

Takrat sem imel slučajno dopust v podjetju in sem bil pri Gašperlinovih kot doma. Kljub temu sem za zborovanje zvedel šele v soboto, dan prej. Šele takrat so obvestili prebivalstvo. Mene pa je Gašperlinova poznala za »rdečega«. Zato me je opozorila in prosila, da ne bi jaz ali drugi, »rdeči« delali na zborovanju kakih »neumnosti« ali motili zborovanje s kakimi medklici.

Takoj zvečer sem poiskal tovariše: Luka Svetelja iz Senčurja, Franca Bajta iz Srednje vasi in druge v Predosljah, v Britofu in na Primskovem.

Dogovorili smo se o naših dolžnostih na zborovanju.

Na zborovanje je prišel sam dr. Korošec iz Ljubljane. V gostilni pri Gašperlinu je imel razgovor z izbranimi ljudmi »vaškimi diplomati«, ki pa smo jih, razen kmeta Kuralta in Ropreta, imeli za politične amalfabete.

Precej pred določenim zborovanjem, ki je bilo napovedano ob 4. uri popoldne, se je v Senčurju zbralo mnogo ljudi iz bližnje in daljnje okolice. Kake pol ure za dr. Korošcem, pa se je iz Kranja pripeljalo tudi nekaj žandarjev. Med ljudmi je takrat zašumelo: padli so prvi klici proti Avstriji, delavske pesti so se dvignile. Bajta Franca ni bilo treba posebej vzpodbujati. Z razgreto gručo tovaršev se je zakadil v voz, ki se je takoj prevrnil z vsemi žandarji vred. Ta dogodek sredi množice, tik pred pošto, je vzbudil med navzočimi močan vtis in je dal svoj pečat celotnemu zborovanju.

Dr. Korošec pa je vendar nastopil ob določenih uri popolnoma mirno. Govoril je na široko o majski deklaraciji, o zahtevah slovenskega naroda itd. Govoril je naravnost bojevit, hkrati pa diplomatsko meril izraze, da ne bi rekel kaj preveč. Po

njegovih besedah nas je čakala neizmerna sreča in svetla bodočnost pod okriljem slavne habzburške hiše. In na naše čudo; nič o tem kar smo pričakovali: o delavskem gibanju, o Oktobrski revoluciji in niti o zadnjih, smrtnih krčih Avstro-ogrške monarhije. Zato pa so bili toliko bolj živi klici množice: »Živela Jugoslavija! Dol z vojno! Dol z Avstrijo! Živela Rusija! itd.

Tudi posledice tega zborovanja niso izostale. Število vojaških ubežnikov je stalno raslo. S težavo so jih žandarji lovili po vaseh, posebno pa še, ker je to bilo zanje nevarno. Tako so neke noči pripeljali domov ranjenega komandanta šenčurske žandarmerijske postaje. Pretepli so ga nekje v Vogljah, ko je tam iskal ubežnike in mu verjetno za zmeraj pregnali veselje, da bi iskal dezertarje. Le enkrat se jim je s težavo posrečilo, da so ujeli dva dezertarja avstrijske vojske, to je tovariša Zupanca iz Vogelj in Luskovca iz Senčurja, ki so jih oddali v Kranj oziroma v Ljubljano. Toda kaj je pomagalo, ko sta spet ušla in je Luskovec prišel prej nazaj v Senčur kot žandarji sami.

(Se nadaljuje)

K zgodovini gorenjskega časništva

Dopolnitev k članku „10 let drobnih dejstev“
ob 10-letnici „Glasu Gorenjske“

V jubilejni številki »Glasu Gorenjske«, izdani ob 10-letnici gorenjskega časništva, beremo glede začetkov pojavnega lista na Gorenjskem vrsto domnev. Študijska knjižnica ima na razpolago gradivo,

Naše
DELO Glasilo
okraja
KranjPrva glava predhodnika »Glasu Gorenjske«
po osvoboditvi

ki daje na domneve točne odgovore, netočnosti popravljaja, pomanjkljivosti pa dopolnjuje.

Prvi periodični povojni tisk v Kranju in na Gorenjskem sploh je »NAŠE DELO«. Izhajalo je kot glasilo okraja Kranj. Izšli sta samo dve številki, obe meseca oktobra 1947. List je tiskala tiskarna Sava v Kranju. Format je kvart, to se pravi, za polovico manjši od formata sedanjega »Glasu Gorenjske«. Vsaka številka je imela po 4 strani teksta. Cena ni navedena, naklada tudi ne. Prva številka je brez urednika, v drugi pa je imenovan Pavle Avbelj. List je izhajal ob priliki okrajnega festi-

vala, ki je bil v Kranju od 12. do 26. oktobra 1947.

V prvi številki Našega dela je med uvodnimi besedami napovedana naloga lista: »Ob priliki tega velikega praznika bomo pregledali naše dosedanje delo na kulturnem in gospodarskem področju, prečeni bomo našo delovno sposobnost, istočasno pa naše pomanjkljivosti, ki jih opazamo in ki škodujejo hitrejšemu in uspešnejšemu tempu pri izvedbi našega petletnega plana.« Zato piše številka o pripravah za festival, o fizikalnih festivalskih prireditvah in o opaženih pomanjkljivostih pri poročanju o delu za festival. Natisnjeni so še trije oglasi, dva za Prešernovo knjižnico in eden za

Druga številka »Našega dela« je imela novo glavo

dnevno časopisje. Cela prva številka je torej posvečena samo pripravam za okrajni festival.

Druga številka, izšla je tudi oktobra 1947, ima nekoliko spremenjeno zunanjo obliko. Besedilo v glavi lista je ostalo sicer isto, le drugače je razporejeno, na levi strani pa je čez stilizirano peterokrako zvezdo narisana silhueta tekstilne tovarne, zobato kolo z nakovalom, srp s klasjem in ptica s knjigo. S tem je simbolično prikazana osnovna naloga glasila: povezava delavca s kmetom.

Po vsebini se tudi ta številka tiče samo okrajnega festivala. Poroča o delovnih akcijah na vasi, prinaša razpredelnico dela posameznih delovnih ekip, obravnava pomanjkljivosti pri političnem delu in objavlja razpored predavanj ter fizikalnih tekmovanj v času festivala. Vsi prispevki so napisani v skladu s parolo: Vse za festival!

Po končanem festivalu je NAŠE DELO prenehalo izhajati. Z najdbo Našega dela so jasni odgovori na številna vprašanja: kdaj je začelo Naše delo izhajati, v kakšnih terminih je izhajalo, kolikše šte-

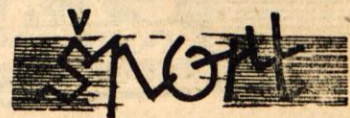
GORENJSKI GLAS
GLASILO OSVOBODILNE FRONTE NA GORENJSKEM

Glava »Glasu Gorenjske« med vojno

vilik je izšlo, kdo je bil njegov urednik, čigavo glasilo je bilo, iz kakšnih razlogov je bil list ustanovljen, kakšne prispevke je prinašal in kakšnega značaja so bili, kdo je list tiskal, kakšno obliko in format je imel, ali je list zares povsem izgubljen in tako dalje. Navedbe v jubilejni številki je torej treba na podlagi avtentičnega gradiva popraviti in dopolniti. Ravno tam se hrani v študijski knjižnici kot nadaljnja redkost in soimenjak poznejšega Gorenjskega glasa.

Kot glasilo Osvobodilne fronte na Gorenjskem je izšel GORENJSKI GLAS 21. avgusta 1944 v eni sami številki. Tiskala ga je tehnika Trilof. Format ima enak sedanjemu Glasu Gorenjske, papir je prav dober, tisk jasen in lep. Na štirih straneh prinaša mnogo silno zanimivega in aktualnega čtiva iz osvobodilne borbe na Gorenjskem v času, ko se je že začela svitati zarja prihajajočega svobode. List je nameraval izhajati tedensko in nadomeščati vse ostale partizanske liste, ki so tedaj izhajali v posebni gorenjski izdaji, kakor Slovenski poročevalec, Gorenjski kmečki glas, Slovenke pod Karavankami in Gorenjska mladina. Ti partizanski listi so silno redki tiski, zato prosimo vsakogar, ki bi jih imel, naj jih blagovoli odstopiti študijski knjižnici za študijske potrebe.

Prof. Stanko BUNC

Šah

SD KRANJ MOSTVENI
PRVAK GORENJSKE

Letošnjega mostvenega prvenstva Gorenjske bi se morali 5. in 6. oktobra udeležiti na Jesenicah v Domu DPD »Svoboda« 8-članska moštva Kranja, Tržiča, Radovljice in Jesenic. Ker pa sta moštvi Tržiča in Radovljice svojo udeležbo odpovedali, sta se 5. oktobra popoldne pomerili samo moštvi Kranja in Jesenic.

Jesenjani, ki so lani izgubili s Kranjem kar s 6/2 : 1 1/2, so bili letos optimistično razpoloženi, saj zadnje čase tekmujejo za njihove barve priznani šahisti kot mojster Lešnik, m. k. Grosek in Vošpernik (oba iz Ljubljane) in so se to pot hoteli oddolžiti za občuten lanski poraz. Kranjčani se tudi to pot niso pustili premagati. Zmagali sicer niso, so pa dosegli časten rezultat 4 : 4. Zaradi boljših rezultatov na prvih deskah so postali prvaki za leto 1957.

Rezultati posameznikov: Lešnik : Cuderman 0:1, Grosek : Sicerl 1/2, Vošpernik : Roblek 0:1, Strumbej : Bukovac 1:0, Simčič : Misjak 0:1, Jam : Kavčič 1/2, Krajnik : Simčič 1:0 in Zeleznikar : Copič 1:0. C.

Strelstvo

STRELSKI DVOBOJ V TRŽIČU

V nedeljo je bil na tržiškem strelišču prijateljski dvoboj med strelci z Jesenic in Tržiča, ki vsako leto tekmujejo (letos tekmujejo) za prehodni pokal. V ekipah je bilo po 10 strelcev, ki so tekmovali z vojaško puško iz vseh treh položajev. Jeseniški strelci so bili v precejšnji premoči in tudi zmagali v 913 krogi. — Tržičani so dosegli le 842 krogov. Kot posameznica je bila na tekmovalju najboljša Majda Kralj z Jesenic, ki je s 113 krogi od 150 možnih osvojila prvo mesto pred Hanziljem Verdnikom in Stanetom Seknetom (oba z Jesenic), ki sta dosegla po 109 krogov, s to zmago so jeseniški strelci odbržali pokal še za eno leto. —an

KAMEN
spotike

Človek se ne hote zdrzne, ko vidi, kako zapuščajo dijaki nižjih razredov in učenci osnovne šole po končanem pouku poslopje I. gimnazije na Jezerski cesti v Kranju. Nič slabega ni v tem, če se otroci na gosto vsujejo iz

šolskega poslopja, vendar pa se moramo zamisliti spričo dejstva, da je na tem mestu pločnik precej ozek, vsekakor preozek za množico otrok, med katerimi ni težko najti tudi takšnih, ki planejo skozi vrata naravnost na cesto. In če upoštevamo, da je to najprometnejša cesta, je čudno, da še ni prišlo do prometne nesreče.

Mar ne bi kazalo na tem mestu zavarovati pločnika s pregrajo, ki bi otrokom branila dostop na cesto?

gorenjske
bodice

△ Rajtam, da sem se res pod nesrečno zvezdo rodil. Kar premislite, skoraj ne mine teden, da ne bi skajfal Marjana. Tannarbolj jo pa skajfal tisto, če pravim, da bom prišel domov ob sedmih, pridem pa nekaj ur kasneje. Ja, madonca, kaj pa morem zato, če tista ura v Mestni slaščičarni v Kranju zmeraj sabotira. — Glejte, tudi zadnje nedeljo je bilo tako. Ob petih sem jo prisekal v slaščičarno. Počasi sem žulil tisti kofetek, pa vsake tolike kajta sem poškilil na uro. Pa je šklemfa kar naprej kazala pol dveh. Tolažil sem se, češ, kje je še sedem. Navsezadnje ura že vé, kaj dela. Vse me je že bolelo od sedenja, naposled so mi pa rekli — figo, nič niso rekli, kar stole so začeli narobe postavljati. Nazadnje je pa še »oča iz Krana« rekel: »Pejmo ... ura je cajt!« — »Koliko je ura, oča?« sem ga pobaral. — »Ta enajsta bo,« je zagotvil. Takrat pa — kakor da bi mi za hlače vrele smole nalili ... Glih toliko časa sem še imel, da sem tisti šklemfi na zidu, ki ji ura pravjo, jezik pokazal in že me ni bilo. Jasno, doma je bil pa spet ogenj v strehi ...

Veste, saj mi še ne bi šlo tako za nohte, ampak vsaka taka zamuda me precej košta. Najmanj kar se mi zgodi je to, da moram poribat kuhinjo, pa posodo moram pomit. Šment, kaj mislite, da je moje moško dostojanstvo lkar tako!

△ Če sem že rojen pod nesrečno zvezdo, bo morebiti zdaj zame boljše, ko so Sovjeti poslali v luft tisto bunko, ali sa-

telita kakor mnogi pravijo. Značiti bo pa tisti satelit malo premešal zvezde, da ne bom več tako nesrečen. Marjana je pa druge majnunge. Od srca bi mi privoščila, da bi mi tista kugla na butico padla. Jaz pa tudi nisem kar tako. Gvišna je gvišna! ... Zato pa vsake tolike kajta pogledam proti nebu, če kaj frči proti meni.

△ No, pa še en dokaz, da sem rojen pod nesrečno zvezdo. Zadnje kajta pa res vse po meni pada. Zdaj, ko me je Marjana dodobra obdelala, se je pa še Kmetijska zadruga iz Brnikov pri Cerkljah spravila name. Ne morejo pa ne morejo pozabiti tistega, kar sem napisal v zadnjih bodicah, namreč, da poslovodkinja zadrugne trgovine in knjigovodkinja zadruga kaj radi zamujata v službo. O, žalost — kar premislite, zaradi take malenkosti so me štrafali s pismenim ukorom. Huda kazen, kar prehuda! Ne vem, kako jo bom prebolel. — Ja, madonca, kaj pa morem zato, če se tam v zadrugi prav tako slabo spoznajno na uro kot jaz! Zdaj pa pravijo, da moram tisto svoje pisanje preklicati. Prekličem kvečjemu to, da morebiti poslovodkinja res ne govori, češ da je vseeno, če je zadruga odprta pol ure prej ali kasneje. Res, nisem je slišal Tistega pa le nisem zapisal, češ da zadruga zapirajo predčasno. Trdim le, da jo odpirajo prepozno! — Kar še enkrat preberite Bodice. Pa tudi glede knjigovodkinje, ki prav

tako prihaja na delo kasneje, nimam kaj popravljati, ker sem ugotovil samo dejstvo, da je res tako. Da prihaja na delo kasneje, tudi vi sami priznavate. Če pa ste ji sami odredili delovni čas, pa nimam nobenih posebnih pripomb. Zaenkrat še nisem grajal vaše odredbe. Vse priznanje pa knjigovodkinji, ki ima, kakor pravite sami, knjigovodstvo v redu! — Pa brez zamere!

△ V zadnjem času me je nekajkrat zaneslo v štarijo »Kokra« ali po domače »Pri Jak« na Primskovem. Fiks, zdaj sem pa sklenil, da me lep čas ne bodo videli. Komaj sem namreč odnesel celo kožo. Trikrat sem bil tam, pa so se trikrat usekali, da je bilo kaj. Strela skrtačena, tako so mahali s pipci okoli sebe, da sem mislil, da me bodo po kosih zdriblali iz štarije. Saj pravim, še dobro, da sem bolj ta male sorte, sicer bi mi najmanj na dvaintridesetih koncih puščali kri. — Zdaj sem pa sklenil takole: ko bom velik, bom miličnik predvsem zato, da bom vsak večer miril v tej štariji vroče pretepače. Do takrat pa naj to štarijo zapro!

△ Pa tudi mulcem iz Naklega, Strahinja in z Mlake bi bilo treba stopiti na prste. Zadnje nedeljo so naredili pravo ofenzivo na Kranj. S podstavkov so potrgali več košev za odpadke, se spravili nad javno telefonsko govornico in prav po vandal-sko gospodarili po Kranju. Vas pozdravlja Vaš Bodičar.

78

VIGENECI ROMAN

Dominik je težko, počasi vstal. Z obema rokama se je oprijel mize, kakor bi se bal, da se bo sicer pri priči pogнал v mlajšega bratranca. Ko je odgovoril, se mu je glas zatikal, postal je še bolj goltniški kot navadno:

„Kdo pa so tisti pošteni ljudje? Gotovo Špan, morebiti še Heteri in nihče drug! Za tiste sem prasec! Zakaj? Ker delam zase, oni bi pa radi videli, da bi nasipal piče v njihova korita! Zapomni si: kolo ste mi podžagali, toda mene ne boste! Mene nikoli!“ Udaril se je s pestjo po širokih prsih. „Ne, mene ne boste!“ je zadrto kriknil, ker ni mogel več obvladovati togobe. „Nihče mi ne bo nagajal, tudi ti ne, smrkavec!“

Aleš se je čutil spričo Dominikovih besed malce osramočenega, bilo mu je kakor tisto noč, ko ga je Dominik tepel za vigencem. Vse skupaj je bila fantalinska objestnost, toda tega bi za nič na svetu ne priznal. Zato je odgovoril ujedljivo in predrzno:

„Zate nisem smrkavec! Ponovi besedo, če se upaš! Nocoj nisem pijan in tudi za vigencem nisva! Nisem ti še izplačal tistega... že veš, kaj mislim!“

Dominik je okretno skočil okoli mize, vzdignil lopatasto desnico, na kateri mu je manjkal sredinec in nameril. Tisti hip je planila izza mize Ana in se oklenila njegove roke.

„Dominka, pomisli kaj delaš!“ je kriknila vsa iz sebe.

Skušal se je je otresti, toda ona se ga je oklepala in medtem, ko ga je držala z obema rokama, je neprestano ponavljala:

„Aleš, pojdi ven, pojdi ven, lepo te prosim, pojdi...“

Aleš je drhte gledal Dominika. Tako besnega ga ni videl še nikoli, skoro bal se ga je. Vedel je, da bi jih izkupil, če bi se udarila, toda v tem trenutku bi bil rajše čutil na sebi bratrančeve pesti, kot da je moral gledati, kako se Ana ne-bogljeno bori zanj. Dominik se je očitno samo zato ni mogel otresti, ker je ni hotel s silo odriniti. Aleš ni več vzdržal, skočil je k Ani in jo vlekel proč od Dominika:

„Ne oklepaj se ga, da bi me branila! Ne oklepaj se nič-vredneža! Prišel je v našo hišo in zdaj je, kakor da je zabil klin med nas, razdvojil nas je! Tak izpusti ga, ti rečem!“

„Ne, ne,“ je bebljala prestrašena Ana, po licih so ji drle solze.

Pehali so se sem in tja. Končno se je Dominik osvobodil Ane. Hlapec in Urša sta vstala, mislila sta, da bo zdaj planil na Aleša. Toda Dominik se je umaknil, premeril Aleša od nog do glave in zaničljivo siknil:

„Ne bom udaril, čeprav izzivaš! Tebe bi bilo treba z leskovko, ne s pestjo, tako si še smrkav! Povedal pa boš, kdo je podžagal kolesa, rad ali nerad!“ Obrnil se je k oknu, kakor bi hotel pokazati, da je zanj stvar opravljena.

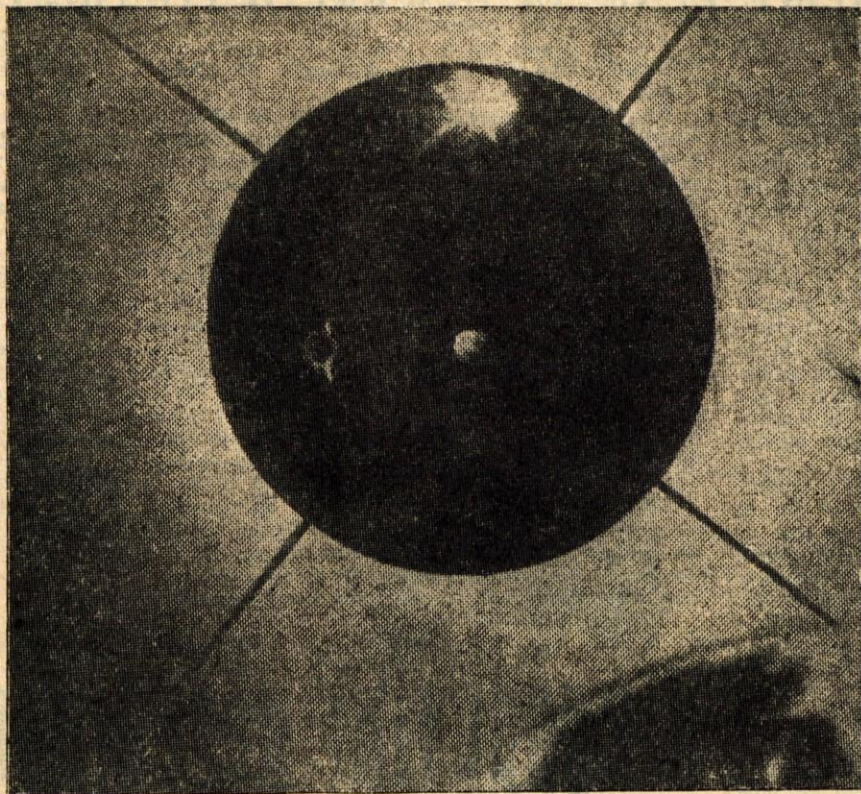
„Ne bom,“ je zatrdil Aleš, ki je čutil, da je najbolje, če se umakne. „Če me boš gnal na sodnijo, bom pričal proti tebi!“ Ne da bi čakal odgovora, je šel iz hiše.

Urša je pobrala posodo, zamrmrala, da v taki hiši ne bo več služila in šla. Za njo se je izmuznil hlapec. Ana se je vrgla na klop pri peči in krčevito zaihtela. V hiši je postalo vse tiho, samo Anin jok je trgal tišino.

Dominik je nekaj časa strelmel skozi okno, potem je stopil k Ani in jo nerodno skušal potolažiti.

„Nikar tako ne vekaj, Ana! Jaz nisem hotel prepira! Sama vidiš, kakšen je!“

Ni se pustila potolažiti in prav nič se ni zmenila, ko jo je pogladil po ramenih in jo skušal dvigniti s klopi, le še bolj krčevito je ihtela. Dominik je šel jezno po hiši gor in dol, spet se je ustavil pri njej in ji prigovarjal:

MED ZEMLJO IN MARSOM

Umetni satelit je velikega pomena za nadaljnja raziskovanja vesoljstva

Umetni satelit - čez čas pa...?

Vse skupaj zveni pravzaprav fantastično. Ko je sovjetska agencija TASS v petek zjutraj sporočila, da so sovjetski učnjaki izstrelili umetni satelit, ki bo na svoji elipsasti poti 15 krat obkrožil zemljo v 24 urah, je bil svet presenečen. — Zlasti Amerikanci, ki takega podviga sovjetskih znanstvenikov niso pričakovali.

Vse radijske postaje v svetu od časa do časa oddajajo posebne signale tega umetnega satelita, ki kroži okoli zemlje s skoraj neverjetno hitrostjo. Na svoji poti okoli sveta je bil umetni satelit v ponedeljek zvečer ob 22.14 uri nad Beogradom. V tem času je imel za seboj že nad 1.920.000 km dolgo kot, se pravi, da je do takrat obšel zemljo že 45 krat. Kot poroča moskovska radijska postaja, kroži okoli zemlje razen satelita še vedno tudi raketa, ki je ta satelit izstrelila. Ta raketa kroži okoli zemlje z isto hitrostjo kot umetni satelit, in sicer v oddaljenosti okoli 1000 km od zemlje.

Kot smo že omenili, je sovjetski satelit povzročil največ pozornosti v Združenih državah Amerike. Ameriški znanstveniki so čestitkam sovjetskim znanstvenikom pridružujejo tudi z ugotovitvijo, da bo čez 6 ali 8 let ekonomsko možno izdelati in izstreliti umetni satelit, ki bo lahko ponesel v vesolje 2 do 4 osebe. Ameriški znanstveniki tudi trdijo, da bi satelit te vrste veljal 5 do 10 milijonov dolarjev. Predvidevajo, da bi to telo s pomočjo štiristopenjske rakete lahko prispelo do meseca.

„To, da so sovjetski znanstveniki izstrelili umetni satelit v vesolje, pomeni zmago slavje sovjetske znanosti in bo ime zelo velik pomen v nadaljnjih raziskavah in osvajanju prostora v vesolju,“ je poudaril tudi predsednik republike tov. JOSIP BROZ TITO.

Dejal je še, da je naravnost nesmiselno misliti, da bi bila vojna sedaj možna, ne da bi človeštvo pri tem doživelo največjo katastrofo. Čedalje bolj se bližamo spoznanjem, da je vojna sedaj nemogoča

ZGODOVINSKI IN DRUGI VARNIŠKI Z GORENJSKE

Za prvega mera (župana) novoustanovljene komune Kranj je postavila francoska vlada Natalisa Pagliaruzija, za prvega pristava Andreja Orehovnika in za občinske svetnike dvanajst najpremožnejših občanov. Vso upravno oblast je imel župan, pristav ga je v odsotnosti le zastopal in vršil one posle, ki mu jih je predsednik občine poveril, svetniki pa so na sejah razpravljali o občinskih potrebah. Z ustanovitvijo komune je mesto izgubilo svoje pravice in svobščine ter je nova občina prevzela premoženje uknjenegega mestnega gospostva razen pašnikov in gozdov, ki so jih dodelili upravi državnih posestev.

Francozi so uknili tudi deželno sodišče in odpravili sodno oblast zemljiških gospodov, plemstva in duhovščine ter postavili za državnega mirovnega sodnika kranjskega kantona bivšega pravnega zastopnika Ignacija Skarjo. Njegova oblast pa je bila zelo omejena, saj je bil v kazenskih stvareh pristojen samo za manjše prestopke, v civilnih sporih pa je smel soditi le v primerih, kjer vrednost sporne zadeve ni presegala sto frankov. Vse ostale kazenske in civilne prestopke je obravnaval tribunal prve stopnje v Ljubljani.

Guverner Bertrand je takoj po svojem nastopu začel uvajati v ilirskih deželah tudi cerkvenopolitične reforme. 29. decembra 1811 so razglasili v Kranju revolucijski koledar, s ka-

JAPONSKA GRADI NAJVEČ LADIJ

Statistični podatki o gradnji ladij kažejo, da je Japonska tudi letos na prvem mestu v ladjedelništvu, sledi ji Velika Britanija, njej pa Zahodna Nemčija.

NAJVEČJI HELIKOPTER NA SVETU

V Veliki Britaniji so pred kratkim izdelali helikopter, ki bo lahko sprejel 48 potnikov in letel s hitrosjo 255 km na uro. Služil bo za potniški promet.

LADJO S 23 TONAMI ZLATA BODO DVIGNILI

Blizu Vendecea se je 1821. leta potopila neka francoska ladja, ki je nosila 23 ton zlata. Ladjo je potem pokril pesek in je nihče ni mogel več najti, čeprav so to večkrat poizkušali. Šele sodobna tehnika je prišla ljudem na pomoč. Z radarskimi valovi so odkrili ladjo in sedaj jo bodo dvignili.

MASLO V PRAHU

V Združenih državah Amerike preizkušajo, kako bi razen mleka dobili tudi maslo v prahu. Pravijo, da so poskusi uspeli in da so že izdelali prvo maslo v prahu. Menda ostane tako sveže tudi v tropskem podnebnju.

terim so odpravili razne praznike in procesije. Od 1. januarja 1812 so bili državljani obvezani sklepati civilno poroko pred prvim pristavom kranjske občine, leto kasneje pa so odvezli župniku tudi vodstvo matičnih knjig. Odslej so morali zaradi popisa rojstnih podatkov prijavit novorojence iz vse občine na sedežu komune v gradu Kieselstein. Tudi cerkvenega premoženja niso upravljali več duhovniki ampak tako imenovani fabriški svet, katerega člani so bili kranjski meščani in tovarnarji Jožef Fock, Simon Tadej Josek in Blaž Terpinec.

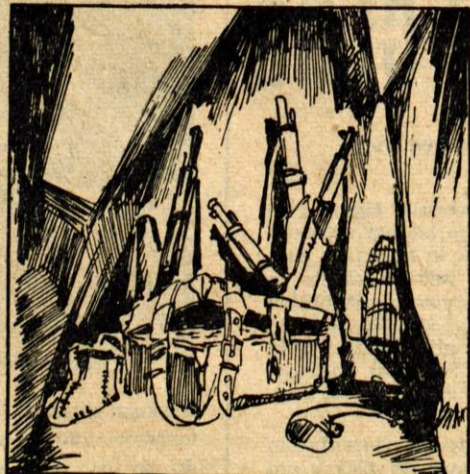
Pod francosko oblastjo so se zaradi celinske zapore ob jadranski obali bistveno spremenile tudi gospodarske razmere. Zelezarska industrija in trgovina na Gorenjskem je zašla v obupen položaj, ker je bil prevoz po Jadranskem morju v Levanto po Angležih zaprt. Nič bolje se ni godilo ostali obrti, ker so bili prekinjeni stoletni gospodarski odnosi z avstrijsko Koroško in Štajersko. Poleg tega so Francozi odpravili vse celovske svobščine in je lahko vsakdo izvrševal poljubno obrt, samo da je plačal predpisani obrtni davek. Dočim so nekateri kranjski meščani kot vojaški dobavitelji in zaupniki bogateli, pa je večina obrtnikov zašla v vojnih letih v denarne težave in revščino. Zaradi revščine je zašel na stran pota celo slikar Leopold Layer, ki so ga leta 1809 zasačili pri ponarejanju bankovcev in zaprli.

TOM IŠČE ZAKLAD

MARC TWAIN: DOGODIVČINE TOMA SAWYERJA

PRIPREDIL: IVAN ABRAM

RISBE: MILAN BATESTA

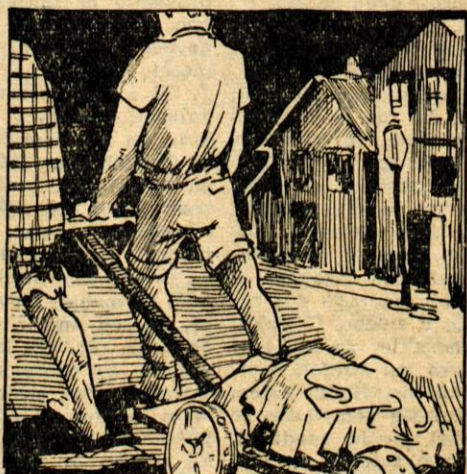
61.

Njuni napori so bili kronani z uspehom. Zagledala sta skrinjico z zakladom, ki je ležala v majhni votlini. Poleg nje je bila prazna puščica za smodnik, nekaj pušk v usnjehih ščitnikih, nekaj parov indijanskih čevljev, usnjen pas in druga ropotija, ki je bila vsa premočena od vlage. »No, Huck, nazadnje sva je le dobila!« — V skrinjici je bilo vse polno kovancev. Tehtala je okoli petindvajset kilogramov. Tom jo je sicer, če je napol vse sile, privzdignil, toda nesti je ni mogel.

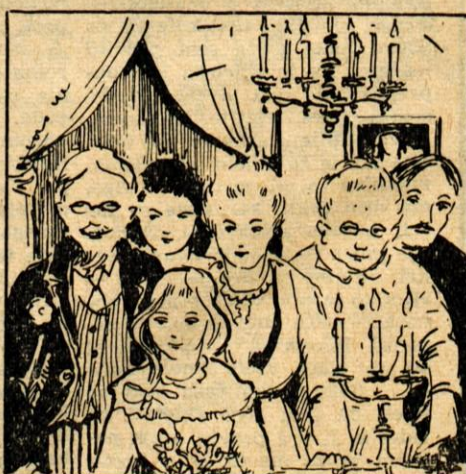
62.

K sreči sta imela dečka s seboj vrečice. Denar je bil brž v njih in odnesla sta ga pod skalo nad križem. Nato sta se z denarjem odpravila iz jame. Kmalu sta se prikazala med grmovjem, si po vojaško ogledala položaj in ker je bilo okoli vse mirno, sta šla do čolna. Ko se je sonce nagibalo k zatonu, sta odrinila od brega in se odpravila domov. Ves čas sta kramljala. Šele ko se je znočilo, sta pristala v mestu. Denar sta hotela do drugega dne skriti.

63.

Ker ga nista mogla nesti, je Tom izginil in se kmalu vrnil z vozičkom, naložil nanj obe vreči, čez nje nametal stare unje in vlekel svoj tovor za seboj. Ko sta prišla do Valijanove hiše, sta se dečka zasopla ustavila, da bi se odpočila. Komaj sta se vsedla, že je prišel stari Valijan in ko ju je zagledal, jima je dejal: »Pojdita z mano, čakajo vaju!« Fanta sta bila presenečena. »Od kod taka naglica?« je vprašal Tom starega Valijana.

64.

»Nič ne sprašujta, bosta že videla, ko pridemo do Douglasove vdove!« Huck, ki je bil vajen, da so ga dostikrat po krivem obdolžili, je preplašeno dejal: »Saj midva nisva nič naredila!« — Valijan se je nasmeljal: »Ne vem, če nista. Tega res ne vem!« — Vtem so že prišli do hiše in stopila sta v jedilnico. Soba je bila sijajno razsvetljena in vsi znanci so že bili zbrani. Vdova je sprejela oba dečka tako prisrčno, da je bilo kaj.